

de journalist

NIEUWSGIERIG • KRITISCH • GEDREVEN

februari 2024
tweemaandelijks
#248

Vlaamse Vereniging
van Journalisten
VZW ERKEND ALS BEROEPSVERENIGING

DE JACHT OP
ONLINE TROLLEN

REDACTIES IN DE
BAN VAN CLICKS
COMMERCIEËLE LOGICA
BOVEN ALLES?

BRUNO & JEROEN STRUYS

**‘Gelukkig zijn er
steeds meer vrouwen
in de journalistiek’**

Zelf een goed idee voor het volgende nummer?

Stuur je pitch naar redactie@journalist.be voor 7 maart 2024.

De Journalist 249 verschijnt op 24 april 2024.

IN DIT NUMMER

- 03** EDITO
- 04** SPREEKTijd
Interview met de tweelingjournalisten Bruno en Jeroen Struys: 'Wij zijn de Ronald en Frank de Boer van de journalistiek'
- 08** ACTUA
Kort nieuws
- 10** AI & JOURNALISTIEK
Vijftien journalisten en communicatie-wetenschappers over de AI-revolutie
- 13** AI-TOOLS
Nuttige en verantwoorde AI-tools voor journalisten
- 14** DE PASSIE VAN
Liesbeth Gijssels is hoofdredacteur van Eos Psyche & Brein
- 15** EXPEDITIE FREELANCE
Tom Peeters over de voor- en nadelen van het freelancebestaan
- 16** SOFIE DEMEYER
Gesprek met de nieuwe secretaris-generaal en ombudsman van de Raad voor de Journalistiek
- 18** UNHCR-BROCHURE
Leidraad voor correcte verslaggeving over migratie
- 18** KINDWIJZER
Op 1 februari werd de Kindwijzer gelanceerd
- 20** ONLINE TROLLING
Een voorstel voor een wetgevend kader voor cyberintimidatie
- 22** VAKPERS
Hoe Bootmagazine het roer omgooid
- 23** CREATIVE SHELTER
Een bedrijf dat freelancers helpt bij de inning van auteursrechten
- 24** ONDERZOEK
Tal van redacties zijn in de ban van het digitale cijferfetisjisme
- 26** PERSKAARTEN
Vlaamse uitgevers blokkeren moderne mediawet en sterke perskaart
- 28** FOTOROL
Kristof Ramon kiest zijn favoriete wiefelfoto
- 30** RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK
Overzicht van de recentste uitspraken van de Raad
- 32** IN & UIT HET VAK
Lotte Debrauwer & Matthias Stockmans
- 34** ONDER EMBARGO
Het reilen en zeilen in het wereldje

COLOFON

COÖRDINATIE:

Charlotte Michils
(charlotte.michils@journalist.be)
en Steve Van Herpe
(steve.van.herpe@journalist.be)

EINDREDACTIE: Steve Van Herpe

CONCEPT EN VORMGEVING:
Revista (www.revista-media.be)

KERNREDACTIE: Pol Deltour -
Charlotte Michils - Karl van den Broek
- Kris Van Haver - Steve Van Herpe

MEDEWERKERS: Jelle De Mey - Pol
Deltour - Thomas Detombe - Selma
Franssen - Pieter Knapen - Charlotte
Michils - Tom Peeters - Kris Van Haver -
Steve Van Herpe - Geert Van Lierde - Luc
Vanheerentals

COVER: Sarah Van Looy

REDACTIESECRETARIAAT:

Zennestraat 21, 1000 Brussel
Tel. 02/777 08 40
info@journalist.be, www.journalist.be

ABONNEMENTEN: info@journalist.be

RECLAMEREGIE: Beny Bechler,
beny.bechler@journalist.be

DRUK EN VERZENDING: Graphius

EUROPESE AMBITIE

‘Uitgerekend EMFA maakt het mogelijk om spyware in te zetten bij journalisten’

De media-aandacht voor Europa houdt geen gelijke tred met zijn betekenis. Nochtans is de bulk van onze wetgeving Europees en bouwen heel wat nationale beslissingen verder op communautaire. Geen beter moment dan het Belgisch EU-voorzitterschap om daar even bij stil te staan.

Europa is trouwens ook belangrijk voor ons eigen vak. Niet enkel in landen waar de rechtsstaat bedreigd wordt maar ook voor de betere leerlingen in de klas. *Deepfakes* in verkiezings-tijden? Politieke advertenties op sociale media? Cyberveiligheid? De opmars van AI? Digitale auteursrechten? Een gecoördineerde aanpak dringt zich op.

Ook solidariteit is een belangrijke motor voor Europese actie. Een journalist in België heeft nu eenmaal minder kopzorgen dan een collega in Slowakije, zo blijkt uit de jaarlijkse ranglijst van de persvrijheid van *Reporters Sans Frontières (RSF)*. Uitdagingen verschillen van land tot land en zijn niet overal even afgetekend. Toch blijft dat een momentopname, een foto van de situatie vandaag. Wat we vandaag voor onmogelijk houden, komt morgen misschien ook bij ons voorbij. Enige deemoed is dus aangewezen.

Schipperden we in het oude jaar nog tussen utopie en dystopie over AI, in januari was het hard ontwaken. Op 3 januari kondigde *MediaNation*-bestuurder Paul Gheysens in *De Morgen* een AI-gestuurde reorganisatie aan. Het resultaat: van 55 naar 12 medewerkers. Over naar ChatGPT voor het vertalen en schrijven van artikels. Een primeur in Vlaanderen, leek hij zich op de borst te kloppen. De mediasector is helaas geen uitzondering. Eenzelfde trend doet zich voor in niet-mediabedrijven. Ook daar worden mensen – vertalers – vervangen door kunstmatige intelligentie.

Uit solidariteit maar ook uit zelfbehoud ijveren we dus beter voor – ambitieuze! – Europese waarborgen. Zo ook voor journalistiek bronnengeheim in de European Media Freedom Act (EMFA), een verordening waarover een akkoord bereikt werd in januari. Het kostte bloed, zweet en tranen om het beschermingsniveau af te stemmen op de EVRM-norm. Tegelijk maakt uitgerekend EMFA het nu mogelijk om spyware in te zetten bij journalisten. Of de daarmee gepaard gaande *checks and balances* effectief afdwingbaar zijn, zal in de toekomst moeten blijken.

CHARLOTTE MICHILS

*Algemeen secretaris
VVJ / AVBB*

‘Een goed werkende WOB levert betere journalistiek én politiek op’

Bruno en Jeroen Struys volgden beiden een andere opleiding, om daarna toch allebei uit te komen in de journalistiek. Vandaag schrijft Jeroen voor *De Standaard* en Bruno voor *De Morgen*. Over veel zijn ze het oneens, maar twee seconden later al niet meer.

SELMA FRANSSEN

Laten we met de clichévraag beginnen: wie is de oudste?

Jeroen (*links op de foto*): ‘Dat is een voortdurend strijdpunt.’

Bruno: ‘Het eerlijke antwoord is Jeroen. Hij is ook de verstandigste van ons twee.’

Jeroen: ‘Dat geloof ik niet – en als het zo is heeft het niets te maken met het feit dat ik een paar minuten eerder uit de buik kwam.’

Bruno: ‘Jij was het die me adviseerde om te gaan schrijven toen ik bij televisie op een dood spoor beland was. Dat was zeer verstandig advies.’

Jeroen: ‘Ik werkte toen al even bij *De Standaard* en dacht dat de geschreven pers ook wel iets voor jou zou zijn. Ik raadde je aan om naast je job bij de televisie het schrijven al freelancend op te bouwen. Dat heb je vervolgens niet slecht gedaan!’

Bruno: ‘Dat is nu zo’n tien jaar geleden, we woonden toen samen in Molenbeek. Dat waren de gouden jaren. (*lacht*) Inmiddels geef ik Jeroen ook wel eens een duwtje in de rug. Toen hij overwoog om film te verruilen voor de Wetstraat, heb ik dat aangemoedigd.’

Toen we jullie uitnodigden voor dit interview, twijfelden jullie er nog over om je te ‘outen als twins’.

Jeroen: ‘Het is natuurlijk geen geheim dat we een tweeling zijn, maar in onze professionele omgeving zijn waarschijnlijk weinig mensen zich daarvan bewust. We zitten dan wel in hetzelfde vak, maar onze wegen kruisen zelden. Ik heb voornamelijk over film geschreven voor *De Standaard*, Bruno focust op onderzoeksjournalistiek voor *De Morgen*. We kwamen dus zelden of nooit dezelfde gesprekspartners tegen, die het zou kunnen opvallen dat we nogal op elkaar lijken. Voor lezers geldt hetzelfde, want wie – behalve journalisten – leest er nu twee verschillende kranten?’

Bruno: ‘En let er daarbij op de naam van de journalist?’

Bij *De Morgen* wordt de journalist nochtans steeds zichtbaarder, met een getekend portret en een eigen nieuwsbrief.

Jeroen: ‘De personificatie van de journalis-

tiek komt de laatste jaren fel op, bij de ene krant meer dan de andere. *De Standaard* doet daar nog steeds niet zo aan mee. Toch denk ik dat het geen slechte ontwikkeling is. De betrouwbaarheid van de journalistiek staat op dit moment heel hard op het spel. We moeten koste wat het kost het vertrouwen van de lezer versterken. Zichtbaar maken wie een artikel schreef en tonen dat die persoon met naam en gezicht achter zijn werk staat, is een manier om vertrouwen te scheppen.’

Bruno: ‘Toch zitten er ook commerciële motieven achter die trend. Vandaag kan je leesgedrag monitoren en proberen in te spelen op wat lezers willen. Uit de metingen van het leesgedrag bij *De Morgen* blijkt dat lezers echt op zoek zijn naar gezichten. Op de website van *De Morgen* zien we bijvoorbeeld dat analyses van deskundigen over Oekraïne en Gaza gretig gelezen worden. Als journalist is dat soms slikken, want een expert opbellen en dat gesprek neerschrijven kost maar een paar uur, terwijl er collega’s zijn die op het terrein hun leven wagen om fantastische reportages te maken, die in verhouding minder vaak gelezen worden.’

De toegenomen zichtbaarheid van journalisten maakt hen ook kwetsbaarder voor online aanvallen. Bruno, jij bent al regelmatig in het vizier van ‘tScheldt gekomen.

Bruno: ‘Journalisten zijn in het algemeen doelwit van ‘tScheldt, omdat ‘tScheldt ons verwijt dat we een politieke agenda zouden hebben. Dat klopt natuurlijk niet en het is ironisch, want meerdere mensen achter die website hebben zelf banden met het Vlaams Belang. Dat ik vaak op ‘tScheldt beland en vervolgens door hun volgers op sociale media bestookt word, is omdat ik als eerste journalist publiceerde dat Gert Van Mol die website beheert. Die aanvallen zijn er een beetje bij gaan horen, wat natuurlijk niet zou mogen. De eerste keren dat je zoiets meemaakt is dat heftig, maar intussen doet het mij niets meer. Ik weet nu dat steeds hetzelfde groepje fanboys van ‘tScheldt eraan meedoet. Online gebasht worden is een heel expliciete manier waarop journalisten het werk moeilijk

gemaakt wordt, maar er zijn venijnigere manieren waarop dat gebeurt, die misschien zorgwekkender zijn.’

Zoals?

Bruno: ‘Onlangs werd ik door de politie verhoord, op verdenking van schendig van het inzagerecht. Het ging over een zaak in Roeselare, waarbij een man zich verzette tijdens een uithuiszetting. De politie probeerde hem onder controle te krijgen, maar de man is daarbij overleden. Die agenten zijn daar nooit voor vervolgd. Toen ze voor de raadkamer waren gekomen, heb ik over die zaak geschreven en het onderzoek als bron gebruikt. Een paar maanden later verscheen er een reconstructie in *De Morgen*, met meer details uit dat onderzoek. Die reconstructie was niet van mijn hand, maar sindsdien wil de politie weten wie onze bron is en werd ik opgeroepen voor verhoor. Dat terwijl het onderzoek al lang was afgerond en men heel goed weet dat ik brongeheime heb. Zo’n verhoor werkt intimiderend, maar je verliest er vooral kostbare tijd aan.’

Jeroen, begin 2023 verruilde je film- voor Wetstraatjournalistiek. Maakte je in die nieuwe functie al tegenwerking mee?

Jeroen: ‘Ook vanuit de politiek worden journalisten afgeremd om hun werk te doen. Als je via de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB) inzage in documenten vraagt waar je recht op hebt als journalist, wordt er wel eens geprobeerd om tijd te winnen en de informatie zo laat mogelijk of niet te bezorgen. Dat gebeurde bijvoorbeeld toen we bij *De Standaard* documenten opvroegen rond het vergunningenproces voor de bouw van een ethaankraker in de Antwerpse haven door chemiebedrijf Ineos. Nochtans heeft de burger daar dus recht op.’

Bruno: ‘België is meermaals op de vingers getikt door de Europese corruptiewaakhond omdat onze WOB slecht functioneert, wat hallucinant is. Nu komen documenten vaak naar boven via de politiek, bijvoorbeeld omdat een oppositiepartij het gunstig acht om een document te lekken. Maar het is veel beter om via de WOB aan documenten te komen, want als

journalist weet je nooit waarom er vanuit politieke hoek iets met je gedeeld wordt, wat daarachter zit. Je doet zo ongewild mee aan een spel waarvan je de regels niet kent.'

Jeroen: 'Een goed werkende WOB levert niet alleen betere journalistiek, maar ook betere politiek op. Als informatie verborgen blijft en de journalistiek haar werk niet kan doen, voelt men zich in de politiek al snel onaantastbaar. In het geval van Ineos was er gelukkig nog de Raad van State die de politiek verantwoordelijk kon houden en oordeelde dat de vergunning aan Ineos roekeloos verleend is.'

Bruno, hoe is dat bij justitie, een domein waar jij veel over schrijft?

Bruno: 'De uitspraak van een rechtszaak hoort publiek te zijn, maar er is in ons land nog altijd geen website waarop vonnissen gepubliceerd worden. Wil je een uitspraak kennen, dan moet je bellen naar de griffie. Alleen de mensen die de ins en outs kennen, weten aan vonnissen te raken, een burgerjournalist niet. Dat werkt willekeur en een cultuur van ons-kent-ons in de hand, terwijl alle journalisten, ongeacht hoe goed geconnecteerd ze zijn, die informatie zouden moeten kunnen bemachtigen.'

Dan klinkt onder werktijd naar de film gaan een stuk aantrekkelijker. Waarom toch die overstap naar de Wetstraat, Jeroen?

Jeroen: 'Na tien jaar botste ik een beetje op de grenzen van de filmjournalistiek. Ik heb nog steeds een grote passie voor film en recenseer heel graag, maar de interviews behoren niet altijd tot het interessantste deel van het vak. Als je met zeven journalisten tegenover een acteur zit en vijftien minuten tijd krijgt, kan je moeilijk een diepgravend gesprek voeren. Als je voor de derde keer dezelfde regisseur op hetzelfde filmfestival interviewt, dreigt bovendien de automatische piloot. Ik wilde graag eens iets nieuws zien en de mogelijkheid om de Wetstraat op te volgen diende zich aan, waar met de verkiezingen natuurlijk spannende tijden aanbreken.'

'Het niveau van onderzoeksjournalistiek in België ligt abominabel laag'

BRUNO

Houdt zo'n switch je scherp?

Jeroen: 'Ik krijg nu een heel andere kant van het vak te zien. In de filmjournalistiek ligt het tempo hoog, want er verschijnen voortdurend nieuwe films, maar het is wel voorspelbaar. Je weet wanneer welke film gaat uitkomen. Het nadeel is dat als je op vakantie wil gaan, je de week voordien een pak extra stukken moet schrijven om je afwezigheid te overbruggen. De politiek laat zich niet voorspellen, je weet nooit vooraf hoe je week eruit gaat zien. Ook de politieke tegenwerking en pogingen tot inmenging waren voor mij een eyeopener. Sommige Vlaamse partijkopstukken laten van zich horen als je hen kritischer bejegend dan ze gewend zijn van andere Wetstraatjournalisten. Daarom is het volgens mij goed om soms zo'n switch te maken: als je ergens nieuw induikt zie je de misstanden. Na tien jaar haal je daar waarschijnlijk je schouders voor op. Ik speel ook nog bevrijd van ballast: ik heb geen loyaliteiten versus deze of gene politicus of partij.'

Komen jullie nu in elkaars vaarwater? Binnenland en Wetstraat willen al eens samenvallen.

Bruno: 'Ik ben niet heel vaak in de Wetstraat te vinden, maar het is natuurlijk niet te vermijden. Onlangs was ik bij de persconferentie over het nieuwe Migratiewetboek en dacht: o nee, die gaat hier toch niet zijn? (*lacht*) Voor mij is dat een nachtmerriescenario, een persconferentie met amper journalisten waar wij naast elkaar op de eerste rij zitten, als een soort Peppi en Kokki.'

Jeroen: 'Nee, als de Ronald en Frank de Boer van de journalistiek. Kun je dat in het stuk zetten? (*lacht*) Natuurlijk praten we wel met elkaar over werk, maar het gaat dan vooral over het vak en minder over inhoud. Voorheen was dat omdat we over

heel andere onderwerpen schreven, nu is dat ook omdat je elkaar niet voor dilemma's wil stellen. Ik wil geen interessante informatie delen met Bruno en dan zeggen dat hij daar zelf niets mee mag doen en het ook niet aan zijn collega's mag vertellen. Op het vlak van werk ligt mijn loyaliteit bij De Standaard. En er zijn gelukkig genoeg andere onderwerpen om over te praten, om nog te zwijgen van voetbal.'

Wat vinden jullie een echt goed artikel van de ander?

Bruno: 'Wacht, ik ga in mijn telefoon zoeken, naar een bericht met het woord 'geweldig' erin.'

Jeroen: 'Moet dat een concreet stuk zijn? Dat vind ik moeilijk. Nu moet je niet beledigd zijn, Bruno, zo gaat dat in de journalistiek, dat is vandaag geschreven en morgen vergeten. (*lacht*) Maar ik vond het onderzoek dat je deed naar jihadisme en radicalisering in België heel straf. Je had vroeg gezien dat daar een maatschappelijk probleem zat en hebt je helemaal in dat onderwerp vastgebeten. Die vasthoudendheid bewonder ik.'

Bruno: 'Ik kan ook niet meteen een concreet artikel noemen, maar jij schrijft sowieso veel beter dan ik. Jouw recensies behoren tot de beste.'

Jeroen: 'Als recensent heb je gewoon meer ruimte en tijd om te spelen met taal dan wanneer je op het snelle nieuws zit. Daar kan ik me nu minder in uitleven. Ergens is dat een bevrijding: ik kan niet meer eindeloos uitstelgedrag vertonen.'

Bruno: 'Als Jeroen een recensie schreef, bekeek hij de film, las het boek waarop de film gebaseerd is, las een boek over de regisseur ... Onvoorstelbaar!'

Jeroen: 'Ik maakte er altijd meer werk van dan nodig is voor zo'n kort stukje. Ik heb een soort obsessieve drang om alles te weten.'

Journalist ben je ook na je werkuren, zeker als je zo gedetailleerd te werk gaat. Intussen hebben jullie beiden jonge kinderen, hoe combineer je dat?

Jeroen: 'Journalistiek en jonge kinderen is nog altijd geen evidente combinatie. We hebben allebei een dag vrij moeten nemen om een moment te kunnen vinden voor dit interview. Er zijn nog veel dingen in het vak die nodeloos veel druk zetten op het privéleven van journalisten. Zoals het nu is sluiten we mensen uit van deze job, terwijl een diversiteit aan stemmen juist de kwaliteit van de journalistiek ten goede komt. Gelukkig zijn er steeds meer vrouwen in het vak. Maar het valt op dat veel journalisten geen kinderen hebben, of een partner hebben die parttime werkt. Het aantal echtscheidingen op de redacties is ook behoorlijk hoog. Journalistiek zal nooit een 9-to-5 zijn, maar dat moet volgens mij echt beter kunnen.'

Veel journalisten nemen op een gegeven moment in hun loopbaan een leidinggevende functie op. Iets voor jullie over tien jaar?

Jeroen: 'Ik zie dat wel zitten en niet per se pas over tien jaar, dat lijkt me wel erg ver weg. Alle evoluties in de media interesseren me enorm en ik heb veel ideeën over de krant van de toekomst. Het lijkt me boeiend om daar vanop de eerste rij mee bezig te kunnen zijn. Al zal ik daarnaast wel altijd willen blijven schrijven.'

Bruno: 'Jamais! Ik heb echt de voldoening nodig die ik voel als ik een stuk inlever. Ik zie mezelf wel ooit een collectief voor onderzoeksjournalistiek opstarten. Een Belgische variant op het platform *Investico* uit Nederland, dat onderzoekreksen aanlevert aan redacties, dat lijkt me wel wat. Zoiets is nodig, want het niveau van onderzoeksjournalistiek in België ligt abominabel laag. Kijk eens naar de

BRUNO STRUYS (39) schrijft sinds 2016 voor *De Morgen*, waar hij zich als binnenlandjournalist toelegde op onderzoeksjournalistiek. Hij begon zijn loopbaan bij de nieuwsdienst van Vtm en was reportagemaker bij *Telefacts*. **JEROEN STRUYS** (39) startte zijn loopbaan bij *Flair*. Al snel werd hij journalist voor *De Standaard*, waar hij jaar tien jaar over film schreef. Sinds januari 2023 volgt hij voor *De Standaard* de Wetstraat op.

Nederlandse winnaars van *De Loep*, daar kunnen we in Vlaanderen niet aan tippen. We komen nog niet aan de enkels van onze Nederlandse collega's, terwijl het Vlaamse bedrijven zijn die er de lakens uitdelen. Onze redacties willen wel onderzoeksjournalistiek, maar maken hun journalisten er nog onvoldoende voor vrij. Misschien moeten we het dus gewoon zelf doen.'

Auteursrechten en facturatie

Heel wat freelancers stellen ons de vraag: wat met de facturatie nu het aandeel auteursrechten niet langer 50% maar 40% van de totale vergoeding bedraagt. In een notendop: de roerende voorheffing – het bedrag dat de uitgever betaalt aan de fiscus – wordt sinds 1 januari op 40% van de vergoeding minus kostenafrek berekend. Je leest het goed: het is de – wettelijke – opdracht van de uitgever om de roerende voorheffing door te storten aan de fiscus. Tegenwoordig betalen journalisten derden als Creative Shelter omdat sommige uitgevers de administratieve formaliteiten niet vervullen. Een kwalijke evolutie is dat. Lees hierover meer op p. 23. Opgelet, de facturatie wijzigt mogelijk door de beslissing van de ruingcommissie. We houden jullie op de hoogte. (CM)

‘Op X worden ’trollen’ ingezet door bepaalde organisaties om mensen online aan te vallen. Als het platform op deze manier blijft evolueren, dreigt het irrelevant te worden.’

– Sarah Van Leuven, professor communicatiewetenschappen, op vrt.be

Interne keuken

Inmiddels blokte de Vlaamse Beroepsinstantie inzake Openbaarheid van Bestuur zo’n 30 openbaarheidsverzoeken af ten behoeve van een efficiënte besluitvorming. Dat blijkt na een snelle *search* in de database van de Beroepsinstantie. In diezelfde periode – van juli 2021 tot november 2023 – nam deze een 800-tal beslissingen. Omgerekend betekent dit dat de Beroepsinstantie in bijna 4% van de gevallen de nieuwe uitzondering ‘interne communicatie’ aanvaardde. Dat percentage slaat enkel op de beslissingen van de Beroepsinstantie en houdt geen rekening met weigeringsbeslissingen waartegen geen beroep werd aange tekend. Op grond van die uitzondering kunnen persoonlijke beleidsopvattingen én feitelijke informatie geweigerd worden op voorwaarde dat het openbaarheidsbelang niet primeert. (CM)

SLAPP

Eindelijk is het zover: witte rook voor de langverwachte anti-SLAPP-richtlijn. Het resultaat mag er zijn. Surf naar de toelichting op journalist.be om meer te weten te komen over de felbevochten waarborgen voor slachtoffers van strategische rechtszaken tegen publieke participatie. Wat nu op tafel ligt is een politiek akkoord, de publicatie van de richtlijn wordt verwacht in april. Binnen de twee jaar moet ze dan omgezet zijn in nationaal recht. Omdat de richtlijn slechts geldt in grensoverschrijdende rechtszaken, roept Europa de lidstaten op om de waarborgen uit te breiden naar zuiver interne procedures. Wordt vervolgd. (CM)

Freelancers vragen Roularta om indexering

18 december 2023. Om zeven uur 's ochtends krijgen verschillende directieleden en uitgevers van Roularta Media Group een open brief in hun mailbox. Meer dan honderd Nederlandstalige en Franstalige freelancers die werken voor het West-Vlaamse familiebedrijf hebben zich verenigd om hun financiële bezorgdheden aan het management over te brengen, met steun van de VVJ en AJP. Door de alsmear stijgende levensduurte vragen ze om een collectieve indexering, naar voorbeeld van andere mediahuizen die elk op hun manier een indexering voor freelancers hebben doorgevoerd. 'Wij zijn trots op Roularta en doen ons werk graag,' klinkt het. 'Elke dag opnieuw geven we het beste van onszelf. We willen dat ook blijven doen. Maar goede journalistiek heeft een prijs.' Antwoord van de Roulartadirectie blijft uit.

9 januari 2024. De algemeen secretarissen van de VVJ en AJP sturen een rappel uit naar CEO Xavier Bouckaert, secretaris-generaal van Roularta Media Group Sophie Van Iseghem en uitgevers Niels Famaey en Karen Hellemans. Opnieuw volgt er geen antwoord.

11 januari 2024. Tijdens de nieuwjaarsreceptie van de Raad voor de Journalistiek, die dit jaar toevallig in de Roularta-vestiging in Evere wordt gehouden, dringt algemeen secretaris Charlotte Michils persoonlijk aan op een antwoord. De freelancers stelden een vraag, het lijkt de evidentie zelve om minstens een antwoord te krijgen.

13 februari 2024. Er werd nog eens een rappel gestuurd naar Bouckaert, Van Iseghem en Hellemans. Bij het ter perse gaan van dit magazine werd ook aan deze oproep echter nog altijd geen gevolg gegeven. (RED.)

HET CIJFER

Freelancers van uiteenlopende titels als DataNews, Feeling, Femmes d'Aujourd'hui, Flair, Focus Vif, Knack, Knack Focus, Knack Weekend, Le Vif, Le Vif Weekend, Trends en Trends Style vragen Roularta om een broodnodige indexering.

Ontevredenheid groeit bij freelancers

Wanneer CEO Xavier Bouckaert (foto) tijdens een webinar op 29 januari de toekomststrategie voor het bedrijf uit de doeken doet, vragen enkele freelancers persoonlijk om een antwoord. Bouckaert laat weten niet tegemoet te kunnen komen aan alle vragen, dat het bedrijf niet zomaar de vergoeding van freelancers kan verhogen en dat ze keuzes moeten maken. Ook bij de praktische toelichting over de strategie door de intussen vertrokken uitgever Niels Famaey op dinsdag 30 januari maken verschillende freelancers van de vragensessie gebruik om hun onvrede te uiten. Eveneens blijft een duidelijk antwoord uit. (RED.)

MOMENTOPNAMES

PODCAST

Voor deze podcastreeks van *De Morgen* kregen verschillende mensen voor enkele weken een opnametoestel mee. Zo regisseerden ze stuk voor stuk zelf hun verhaal. Dat leverde, na een bewerking van podcastmaker Jeroen Franssens, zes afleveringen van telkens twintig minuten op.

[Momentopnames](#), te beluisteren in de app van *De Morgen*

JE GEZICHT IS NU VAN ONS

BOEK

'Een niet mis te verstane wake-upcall', noemt schrijver Bas Heijne dit boek van Kashmir Hill over de gevaren van gezichtsherkenning en het einde van de privacy. Clearview AI, een Amerikaans gezichtsherkenningsbedrijf, heeft namelijk miljarden foto's in zijn database (ja, ook van jou) en beweert iedereen te kunnen identificeren op basis van slechts één momentopname van een gezicht. Angstaanjagend.

[Je gezicht is nu van ons](#), POM.press, 344 blz.

FORST

SERIE

In deze duistere Poolse serie, die sinds 11 januari op Netflix te bekijken is, onderzoeken een detective en een lokale journaliste samen een reeks brute moorden in het Tatragebergte, op de grens tussen Polen en Slowakije. Forst is gebaseerd op de boeken van bestsellerauteur Remigiusz Mróz.

[Forst](#), Netflix

20 DAYS IN MARIUPOL

DOCU

Enkele Oekraïense journalisten van *The Associated Press* zitten vast in de zwaar belegerde stad Marioepol en berichten over de Russische gruweldaden in de stad. Dit is een unieke inkijk in het werk van journalisten die verslag uitbrengen vanuit een conflictgebied.

[20 days in Mariupol](#), VRT MAX

Tussen voluntarisme en vrees

Wat brengt de huidige (generatieve) AI-revolutie voor de (Vlaamse) journalistiek? Vijftien journalisten en communicatiewetenschappers boden ons hun inzichten.

POL DELTOUR

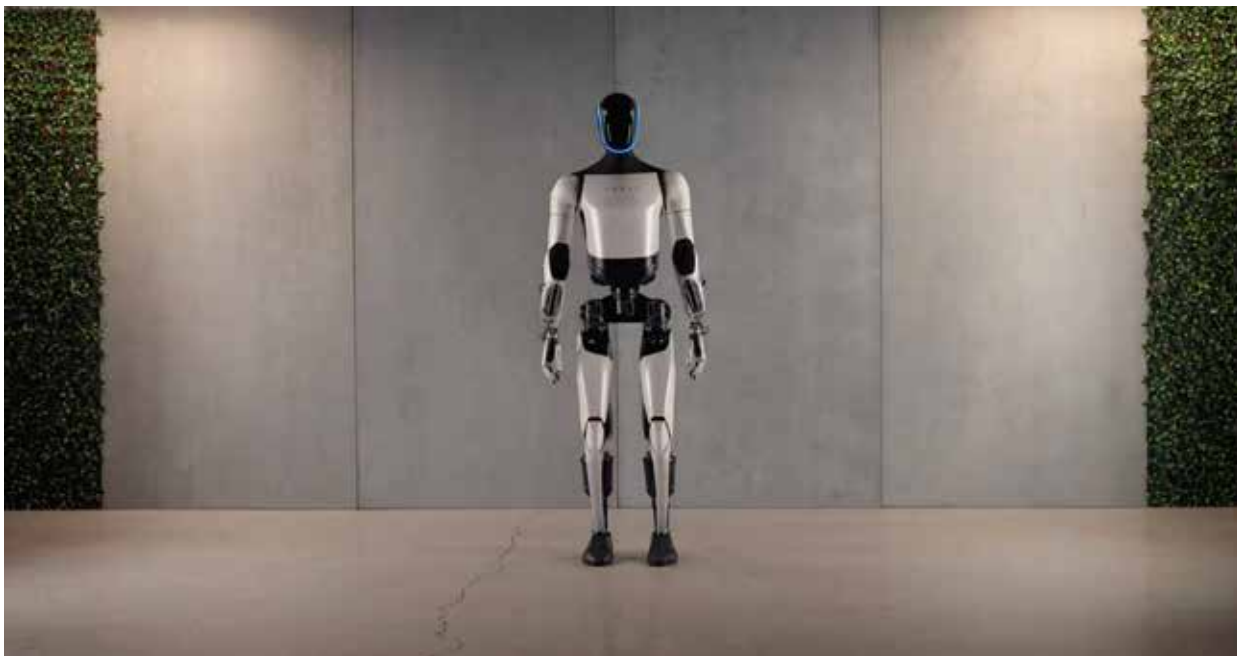
In het algemeen zien journalisten en communicatiewetenschappers nogal wat mogelijkheden voor AI-tools in de journalistiek. AI kan voor inspiratie zorgen. Research kan makkelijker en sneller. Er zijn tools voor vertaling, datamining en het snel doorploegen van dikke pakketten informatie. Transcriptietools, die toelaten interviews of meetings in een handomdraai uit te schrijven, worden eveneens als surplus genoemd. En ook voor factchecking kan AI meerwaarde opleveren.

Maar het echte, originele journalistieke schrijfwerk zien de meesten nog niet door AI gebeuren. Of het zou om uiterst eenvoudige, vooraf formatteerbare stukken moeten gaan. Hoogstens kan AI in sommige gevallen een eerste aanzet voor een artikel leveren. Ook het creëren van beelden wordt als problematisch aangemerkt.

Op het niveau van eindredactie zien de meeste respondenten wel weer mogelijkheden. AI-gedreven spelling- en taalcontrole is intussen algemeen ingeburgerd, maar diverse journalisten zetten de deur ook open voor het suggereren of aanpassen van titels of quotes. Iets waar anderen dan weer niet enthousiast over zijn.

Multipublishing blijkt een ander domein waarop AI winst kan opleveren. Opnieuw kunnen vertaaltools winst opleveren, vinden de meeste respondenten, maar nu op het niveau van het eindproduct. Genoemd worden verder: tools voor het omzetten van audio of video naar tekst of voor het omzetten van tekst naar grafiek, geluid en beeld. Tools voor het inkorten van teksten kunnen ook weer op dit niveau worden ingezet. Meer specifieke tools zijn er nog voor het doorpubliceren van bijdragen op sociale media.

Aan de uitkant laat AI nog meer dan vroeger publieksonderzoek toe, en op basis daarvan het diversifiëren en zelfs personaliseren van het nieuwsaanbod. Diverse responden-

ten melden dat dit een fijnmaziger publicatiebeleid mogelijk maakt, dat mensen met verschillende achtergronden beter tegemoet komt. Anderen wijzen dan weer op de (ook maatschappelijke) gevaren van een te ver doorgedreven personalisering van informatie. Eén rode draad weliswaar in alle beschouwingen: AI zal steeds menselijke controle behoeven. De tools in kwestie zijn en blijven nu eenmaal onvoldoende vrij van bias. En laat correcte en betrouwbare berichtgeving nu het handelsmerk zijn van elke journalistiek.

OPGELET: AI-IMPACT!

In welke mate wordt AI een gamechanger voor de journalistiek? De meningen lopen uiteen. Om te beginnen ook weer veel positieve signalen hier. Journalisten zullen sneller kunnen werken en bandwerk vermijden. Bronnen zoeken en controleren wordt makkelijker. Het uitschrijven van interviews, teksten op lengte brengen en stilistische aanpassingen doen: het ligt allemaal binnen handbereik. Hoe dan ook: elke journalist zal met AI moeten leren omgaan.

In het ideale scenario, signaleren velen, leidt dat ook tot minder werkdruk. En de tijd die vrijkomt kan gaan naar kwalitatief werk, met een meerwaarde voor het bestaande aanbod. Dat is althans de theorie, want nogal wat respondenten menen dat het niet zo'n vaart zal lopen. Zij verwachten dat uitgevers juist zullen willen rationaliseren en besparen, ook op journalisten.

Sommigen nuanceren dat doemscenario dan weer. Zij wijzen erop dat journalisten tot nader order niet vervangbaar zijn door AI. Bovendien creëert AI ook nieuwe uitdagingen en mogelijkheden. Journalisten zullen (nog) meer moeten factchecken. Ze zullen dankzij nieuwe tools

nieuwe afzetgebieden kunnen aanboren. En het is maar door (nog harder) in te zetten op inhoud, vakkennis en persoonlijke inkleuring dat ze in de AI-informatiesunami overeind zullen kunnen blijven.

Nog te verwachten impact: de AI-revolutie schudt mogelijk de bestaande krachtverhoudingen binnen de mediasector dooreen. Dat zal afhangen van de snelheid waarmee mediabedrijven en redacties de nieuwe technologieën op hun werkvloer zullen implementeren. Daarbij mag zeker niet uit het oog worden verloren dat ook buiten de klassieke mediasector een stortvloed van AI-gegenereerde informatie zal worden geproduceerd. Zullen nieuwsconsumenten zich daarmee tevreden stellen of blijven ze vasthouden aan authentiek nieuws (ook al zit dat achter een paywall)?

ZOWEL OPPORTUNITEIT ALS BEDREIGING

AI bij al kan het alle kanten uit met AI voor de journalistiek, is de slotsom. De toekomstvisies van onze vijftien journalisten en communicatiewetenschappers variëren van volmondig optimisme tot uitgesproken negativisme. Van voluntarisme tot vrees. Met tussenin heel wat schakeringen. Zo ziet nagenoeg een derde van de respondenten vooral de nieuwe mogelijkheden. Evenveel hellen over naar scepticisme. En nog eens een derde laat het voorlopig blauwblauw. Zij wijzen vooral op de nog onbekende impact van AI op de brede samenleving. Dat wordt een maatschappij waar nog ontegenwoordig veel meer informatie zal circuleren, grotendeels AI-gegenereerd. Maar uitgerekend hier situeert zich ook weer een opportuniteit. Klassieke nieuwsmedia en journalisten kunnen zich precies extra onderscheiden van die mechanische, onpersoonlijke en veelal onbetrouwbare informatievloed.

AI in de journalistiek: revolutionaire hulp of virtuele vervanger?

Donderdag 21 maart 2024
Om 19.00 uur
Auditorium Qc
VUB campus Etterbeek

Groot debat met:

Isabel Albers (*general editor De Tijd/L'Echo*)

Karel Verhoeven (*hoofdredacteur De Standaard*)

Bert Bultinck (*hoofdredacteur Knack*)

Karel Degraeve (*VRT NWS*)

Christian Van Thillo (*executive chairman DPG Media*)

Benjamin Dalle (*minister van Media*)

! *Vrije toegang voor iedereen,
maar inschrijving verplicht via www.journalist.be*

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Enquête: universiteiten Gent en Amsterdam polsen journalisten over AI

Het voorbije jaar brak generatieve artificiële intelligentie door, maar ernstig wetenschappelijk onderzoek erover ontbreekt nog. In welke mate zijn Belgische en Nederlandse journalisten (al) vertrouwd met generatieve AI? Voor welke doeleinden en taken vinden ze het bruikbaar? Welke opportuniteiten zien ze erin en welke bedreigingen? Hoe staan journalisten tegenover ethische richtlijnen naar het verantwoord gebruik van generatieve AI?

Een enquête met deze vragen valt deze dagen in de mailbox van alle Vlaamse en Nederlandse journalisten aangesloten bij respectievelijk de VVJ en NVJ. Met de vragenreeks willen de universiteiten van Gent (imec) en Amsterdam zicht krijgen op de journalistieke attitudes tegenover generatieve AI in de nieuwssector in de Lage

Landen. De enquête is gericht op zowel journalisten (inclusief stagiairs) die generatieve AI al gebruiken of ermee experimenteren als zij die het (nog) niet gebruiken.

De enquête komt er op initiatief van VVJ Academy en wordt uitgevoerd door de vorsers Stephanie D'haeseleer, Kristin Van Damme en Sarah Van Leuven (Universiteit Gent) en Hannes Cools (Universiteit Amsterdam). Ook de Franstalige collega's worden bevraagd via de AJP. De enquête loopt van 12 februari tot 30 maart. Voor de publicatie van de resultaten wordt gemikt op juni.

Deelnemen kan via de QR-code.

HOE REGELLEN WE AI OP REDACTIES?

AI mengt zich almaar meer met het journalistieke werk. Hoe vangen we dat op de redacties op? Komen er nieuwe regelingen in verband met werkgelegenheid, bijscholing en auteursrechten? Welke nieuwe beroepsethische normen dringen zich op? En hoe gaan we om met externe AI-ontwikkelaars die vegeteren op journalistiek werk om hun taalmodellen te voeden en te trainen? Drie bevoorrechte getuigen ontwikkelen op dit seminarie hun visie. We reserveren tijd voor debat en zorgen na afloop voor een hapje en een drankje.

- » **Patrick Lacroix** is sinds zeven jaar directeur van persagentschap Belga. Al 25 jaar is hij actief in de nieuwsmediasector, waar hij diverse directiefuncties heeft bekleed – ook op internationaal niveau. Steeds had hij daarbij veel aandacht voor de impact van technologie, en vandaag die van AI, op de nieuwsmedia.
- » **Dr. Hannes Cools** is Assistant Professor Human Factor in New Technologies aan de Universiteit van Amsterdam en verbonden aan een paar andere universiteiten. Voordien werkte hij aan het Instituut voor Media Studies van de KU Leuven. Zijn onderzoekswerk betreft onder meer AI, computational journalism en news automation.
- » **Pol Deltour** is coördinator van de VVJ Academy, het pas gelanceerde kenniscentrum over journalistiek. Eerder werkte hij negen jaar voor De Morgen en 24 jaar als algemeen secretaris van de VVJ. Een hoofdthema van VVJ Academy in zijn eerste werkjaar is de impact van AI op de journalistiek en hoe daar als journalisten mee om te gaan.

SEMINAR

**17 APRIL 2024
10u-13u**

**Huis van de Journalist
Zennestraat 21, Brussel**

**Iedereen welkom.
Wel vooraf inschrijven
via de QR-code:**

‘Ik wil taboes doorbreken’

In haar werk zoekt Liesbeth Gijzel, hoofdredacteur van *Eos Psyche & Brein*, naar de juiste woorden en het brede plaatje. ‘Wetenschapsjournalisten hebben een uniek helikopterzicht.’

THOMAS DETOMBE

‘Opstellen schrijven: daar kon je me onmogelijk mee straffen. Al op achtjarige leeftijd pende ik verhalen neer, mijn zus maakte er de tekeningen bij. We waren een goed team. (lacht) Daarnaast las ik ook veel. Hele bibliotheken heb ik verslonden.’ Vanuit die liefde voor het woord studeerde Liesbeth Gijzel taal- en letterkunde. Pas daarna waagde ze zich aan een post-graduaat journalistiek. ‘Ik had geen hoge dunk van mezelf en twijfelde of ik dat zou kunnen. Gelukkig stimuleerden mensen me: “Probeer het gewoon.” Het bleek een goed advies.’

‘Ik wil helemaal tevreden kunnen zijn over het eindresultaat’

DIEPGANG

Na een intense, leerrijke eerste job bij het ter ziele gegane *Metro* belandde ze bij Cascade, uitgeverij van tijdschriften als *Primo*, *Bahamontes* en *Eos Wetenschap*. ‘Bij *Metro* zaten we zeer dicht op de actualiteit’, herinnert ze zich. ‘Er was weinig tijd voor interviews en we maakten korte berichten op basis van telexen en wat eigen research. Na verloop van tijd verlangde ik naar meer

diepgang. Ik wilde thema’s uitspitten, de best geplaatste expert contacteren en achteraf helemaal tevreden kunnen zijn over het eindresultaat.’

Jezelf vastbijten in iets, dingen bijleren om ze vervolgens op de best mogelijke manier te presenteren, dat typeert Gijzel als journalist. ‘Wetenschapsjournalisten hebben een uniek helikopterzicht. Een academicus weet heel veel over heel weinig, mensen op onze redactie weten weinig over heel veel. Bij *Psyche & Brein* verbinden we thema’s en wetenschappelijke disciplines. We doen meer dan onderzoek x vertalen naar een groot publiek. We schetsen het bredere plaatje.’

Eos is volgens Gijzel het enige echte wetenschapsmedium in Vlaanderen. ‘Natuurlijk schrijven ook andere media over wetenschap, maar in Vlaanderen bestaat er geen enkel ander medium dat enkel over wetenschap gaat. Met politiek houden wij ons niet echt bezig. Al zijn we wel kritisch, bijvoorbeeld als we berichten over wetenschappers die sjoemelen met data of over nepuniversiteiten die diploma’s verkopen. Onze onderzoeksinstellingen draaien op belastinggeld, mensen hebben recht op die info.’

WERELDVERBETERAAR

‘Als hoofdredacteur op een kleine redactie krijg ik veel vrijheid. Nieuwe ideeën

Goede journalistiek is ...

- ♥ ... mooi gemaakt. Taal en vorm doen ertoe. Lezers moeten in het verhaal worden gezogen en geboeid blijven tot het einde.
- ♥ ... nieuw en verrassend. Iets onbekend begrijpelijk blootleggen, maakt journalistiek relevant en interessant.
- ♥ ... kritisch. Als er iets misgaat, moeten we dat expliciet benoemen.

hoeven geen lange procedures te doorlopen en mijn takenpakket is erg gevarieerd. Bovendien kan ik persoonlijke accenten leggen in de keuze van thema’s, het beeldmateriaal of de concrete invalshoek van een verhaal. Daarbij streef ik naar journalistiek die voldoende focust op onderbelichte, kwetsbare verhalen. Denk aan geïnterneerden of mensen in armoede. Daarnaast wil ik taboes doorbreken. Beluister mijn podcast over menstruatie of lees mijn recente boek over de menopauze. Daar bestaan nog grote misverstanden over. Misschien wil ik de wereld gewoon een beetje beter maken.’

‘De onzekerheid weegt niet op tegen de vrijheid’

TOM PEETERS

Als freelancejournalist zwerf je over een kerkhof van verloren magazines en ter ziele gegane kranten. Ik telde het even na: sinds ik begon, dertien jaar geleden, verdwenen zes publicaties waarin ooit mijn naam pronkte, waaronder ronkende namen als *P-magazine* en *Sport/Voetbalmagazine*. Vaste opdrachten vielen weg, hoofdredacteurs veranderden van stoel, budgetten krompen, chefs kampten met burn-outs. Kranten vervingen hun reispagina's door aangekochte rubrieken van buitenlandse partners - voortaan vertelt een Amerikaan je wat je gezien moet hebben in Amsterdam of Wenen. En ooit, jaren voordat iemand had gehoord over ChatGPT, werd ik vervangen door een algoritme.

Bepaalde dingen zal ik bijgevolg nooit in overvloed bezitten. Geld en werkzekerheid, om er maar twee te noemen. Net op het moment dat je op je lauweren rust, snoeien je drie belangrijkste klanten geheid in je taken. En moet je opnieuw vol aan de bak. Ik vraag me af of de overkant - de hoofdredacteurs, de chefs, de collega's in loondienst - beseffen hoe verpletterend die onzekerheid is. Het volstaat niet om louter je eieren in verschillende mandjes te leggen. Nee, je dient die mandjes vervolgens ook te wikkelen in bubbelfolie en met je leven te beschermen. Daarom hou ik nooit op met het uitgooien van nieuwe lijntjes, ook naar droompublicaties in het buitenland. Voor de collega's die ergens vast aan de vergadertafel zitten: dat voelt zo'n beetje alsof je als Nigeriaanse prins je fortuin wil wegschenken.

Maar in die uitdaging schuilt ook een geneugte van het freelancen. De plantrekkerij, de zelfredzaamheid, het immer op de loer liggen voor nieuwe mogelijkheden. Doe-het-zelf als levensstijl. Wanneer het lukt, voelt dat aan als een triomf. Het is geen vlak leven, geen strakke lijn richting pensioen - wel een van

‘Als nomade, gewapend met een pen en een gezonde dosis nieuwsgierigheid, is de hele wereld mijn speeltuin’

opwinding en teleurstelling, festijn en hongersnood. Vroeger ervoer ik soms jaloezie richting collega's in vaste dienst. Nu, terwijl ik mijn stukken tik op een Grieks eiland, aan de Albanese Riviera of in een bergdorp in Bulgarije, is dat hoe langer hoe minder het geval. Tegenwoordig wegen de voordelen van een freelancebestaan zwaarder door dan de nadelen. Nooit moeten vergaderen! Tijdrijckdom! En vooral: peilloze vrijheid. Ik bepaal zelf mijn agenda en speur naar thema's en verhalen die ik belangrijk acht. Wie af en toe in de schaduw zit, zou wel zot zijn zich niet te laven aan de zon. Voor mij uit die soevereiniteit, die vrijheid van gaan en staan, zich in lange reizen die ik combineer met schrijven. In dertien jaar als freelancer reed ik naar Iran in een aftandse Ford Escort, woonde ik een jaar in Indonesië, reisde ik maandenlang door Zuidoost-Azië, Midden-Amerika en de Balkan. Bestemmingen waar veel verhalen te rapen vallen - niet door er met een parachute te landen, wel door uitgebreid mijn tijd te nemen. Als nomade, gewapend met een pen en een gezonde dosis nieuwsgierigheid, is de hele wereld mijn speeltuin. Ik zou het voor geen geld willen ruilen.

‘De journalistiek bleef toch kriebelen’

**SOFIE DEMEYER VOLGT
PIETER KNAPEN OP
BIJ DE RAAD VOOR DE
JOURNALISTIEK**

Sofie Demeyer wordt de nieuwe secretaris-generaal en ombudsman van de Raad voor de Journalistiek. Ze zal Pieter Knapen opvolgen, die op 1 juli met pensioen gaat. Hoe ziet zij de functie?

SELMA FRANSSSEN

De vorige keer dat we jou spraken voor *De Journalist*, was dat om te vertellen over je vertrek uit de journalistiek.

‘Na 28 jaar journalistiek was ik kort woordvoerder voor minister Annelies Verlinden, daarna was ik woordvoerder voor Advocaat.be / de Orde van Vlaamse Balies (OVB). Bij de minister ben ik zelf vertrokken, bij de OVB ben ik in november 2023 ontslagen. Het ontslag was voor

mij een donderslag bij heldere hemel, want ik deed die job erg graag. Na 2,5 jaar concludeerde de Raad van Bestuur van de OVB helaas dat er eigenlijk geen woordvoerder nodig was. De vragen die journalisten stuurden waren vaak technisch-juridisch van aard of gingen over gevoelige materie, waardoor ik meestal te rade moest gaan bij een bestuurder of de voorzitter – allemaal zelf advocaten – voordat ik een

antwoord kon formuleren. Ik ben zelf wel een jurist, maar ik ben geen advocaat. De organisatie vond het dan in sommige materies meer aangewezen dat een advocaat de pers te woord stond.’
‘Toch heb ik daar fijne dingen gedaan, zoals YouTube lives en podcasts maken. Begin vorig jaar gaf ik nog duiding in het VRT-journaal over hoe het kan dat er bij spraakmakende zaken binnen een dag een topadvocaat aan de zijde van de verdachte opduikt. Maar toch, toen ik hoorde over de vacature van secretaris-generaal/ombudsman bij de Raad voor de Journalistiek wist ik meteen dat ik dat wou doen. Ik verstuurde een sollicitatiebrief en dat was precies zes dagen voor ik ontslagen werd

bij de OVB. Onbewust had ik dus misschien toch een voorgevoel. Ik hoop nu écht aan mijn perfecte carrière na de journalistiek te beginnen.’ (*lacht*)

Wat spreekt je aan in de functie van ombudsman?

‘De journalistiek, dat bleef toch kriebelen. Ik heb 28 jaar ervaring als journalist, waarvan 18 jaar als gerechtsverslaggever voor de VRT. Als ombudsman ben je geen journalist, maar je hebt wel aansluiting bij het journalistieke wereldje. Bovendien was ik altijd al geïnteresseerd in deontologie: ik heb jarenlang in de deontologische adviesraad van de VRT gezeten. Met een tiental collega’s, onder wie de voormalige VRT-ombudsman Tim Pauwels, hebben we toen een deontologisch zakboekje opgesteld. Ook de uitspraken van de Raad van de Journalistiek in *De Journalist* las ik altijd gretig.’

Je bent daarnaast sinds vijf jaar zelfstandig bemiddelaar in familiale zaken.

‘Als gerechtsverslaggever zag ik dikwijls mensen met getrokken messen tegenover elkaar staan in de rechtszaal. Er is altijd iemand die verliest. Toen ik voor *Terzake* een reportage maakte over de nieuwe bemiddelingswet, dacht ik: zo kan het dus ook! Samen een uitkomst proberen te vinden waarbij iedereen gemoedrust heeft, dat leek me heel mooi werk. Ik was al opgeleid als jurist en in 2018 ben ik een postgraduaat bemiddeling aan de KU Leuven gaan volgen. In oktober 2019 kreeg ik mijn erkenning en ben ik in bijberoep begonnen als bemiddelaar. Daar zal ik mee moeten stoppen, want mijn nieuwe functie bij de Raad voor de Journalistiek is een fulltime job. Om mijn erkenning als bemiddelaar te behouden zal ik wel elke twee jaar de verplichte 18 uur vorming volgen. Wat ik daar leer, zal mij ook als ombudsman goed van pas komen.’

Als er bij de Raad voor de Journalistiek een klacht binnenkomt, wordt er ook

eerst geprobeerd om dat minnelijk op te lossen.

‘Inderdaad, daar zal mijn ervaring als bemiddelaar heel nuttig zijn. Bij elke klacht die binnenkomt, wordt er eerst gekeken of een oplossing in der minne – bijvoorbeeld een rechtzetting of excuses – tot de mogelijkheden behoort. Om dat te onderzoeken, zal ik het jasje van ombudsman aantrekken en klager en beklagde met elkaar in contact brengen. Dat kan online, maar ik zal proberen om zo vaak mogelijk fysieke ontmoetingen te regelen. Als bemiddelaar in familiale zaken bemiddelde ik tijdens de pandemie soms online en ik heb geleerd dat dit minder goed werkt. Bemiddelen gaat voor een heel groot deel over emoties, over of mensen zich erkend voelen; non-verbale communicatie is daarbij heel belangrijk en precies dat gaat online vaak verloren.’

‘Ik wil op redacties gaan uitleggen hoe de Raad voor de Journalistiek tewerk gaat’

Welke rol neem je op als het in de eerste fase niet tot een oplossing komt?

‘Na het gesprek volgt er eerst een schriftelijke procedure, waarbij de partijen schriftelijke argumenten uitwisselen. Vervolgens vindt er een hoorzitting met leden van Raad voor de Journalistiek plaats, waarbij ik het jasje van secretaris-generaal zal aantrekken. Ik heb als secretaris-generaal geen stemrecht, maar redeneer wel mee met de Raad. Tijdens de hoorzitting is er nog steeds een oplossing in der minne mogelijk. Lukt dat niet, dan neemt

de Raad een beslissing. Het straffe is dat het in de 22 jaar dat de Raad al bestaat nog nooit nodig is geweest om te stemmen; er is altijd een consensus bereikt tussen de leden. Ik streef ernaar om dat trackrecord van mijn voorgangers voort te zetten.’

Waar liggen er nog groeikansen voor de Raad voor de Journalistiek?

‘De Raad voor de Journalistiek publiceert op dit moment de uitspraken op X (*het voormalige Twitter, nvdv*), de eigen website en in *De Journalist*. Omdat X minder belangrijk is geworden en heel wat journalisten op LinkedIn actief zijn, heb ik voorgesteld om de uitspraken ook daar te publiceren. Daarnaast zou ik de website van de Raad voor de Journalistiek willen laten opfrissen. Het is belangrijk dat zowel burgers als journalisten weten wie we zijn en wat we doen. Om die reden wil ik niet alleen meer inzetten op publiekscommunicatie, maar wil ik ook redacties bezoeken om in het bijzonder aan startende journalisten uit te leggen hoe de Raad voor de Journalistiek te werk gaat.’

Waarom wil je ombudsman en niet ombudsvrouw genoemd worden?

‘De term komt oorspronkelijk uit het Zweeds, waar het geen geslacht heeft. Het betekent ‘ombudspersoon’ en verwijst naar iemand die klachten van burgers behandelt. Internationaal wordt deze titel ook op die manier gebruikt; zo is Margot Smit al jaren ombudsman van de publieke omroep in Nederland.’

Wordt er veel internationaal samengewerkt?

‘Mijn voorganger Pieter Knapen heeft hard ingezet op internationale samenwerking, met als doel dat er in alle Europese landen zelfregulerende instanties opgericht worden, waarbij journalisten zelf oordelen of hun collega’s beroepsethisch te werk gingen. Hoe meer landen zo’n zelfregulerend orgaan hebben, hoe kleiner de kans dat nationale overheden of een Europees orgaan die taak overnemen.’

Verslaggeving over migratie veronderstelt enige knowhow

Termen doen ertoe, ook als het over migranten, asielzoekers en vluchtelingen gaat. Daarom stelde de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) in samenwerking met VVJ opnieuw een leidraad op voor correcte verslaggeving over een en ander.

De brochure is een actualisering van het document dat de VVJ en UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) in 2018 al hebben gepubliceerd. Nu migratie meer dan ooit een verkiezingsthema wordt, kan de leidraad journalisten opnieuw inspiratie en steun bieden.

Veel focus is er op correct woordgebruik. Zo vallen de begrippen 'migranten' en 'vluchtelingen' niet samen. Die laatste term reserveert het VN-Vluchtelingenverdrag voor

mensen die hun land van herkomst zijn ontvlucht vanwege gegronde vrees voor vervolging te wijten aan ras, nationaliteit, godsdienst, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep. Een migrant daarentegen verlaat zijn land van herkomst doorgaans op vrijwillige basis en riskeert geen vervolging. Ook een 'asielzoeker' is nog geen vluchteling. Wel gaat het om iemand die de erkenning als vluchteling heeft aangevraagd en in die context recht op verblijf en opvang heeft. 'Een asielzoeker is nooit illegaal', aldus de leidraad.

Andere terminologische duiding geeft de nieuwe brochure bij begrippen als transmigranten, staatlozen, niet-begeleide kinderen, subsidiaire bescherming, tijdelijke bescherming, hervestiging, relocatie, mensenhandel, mensensmokkel en klimaatvluchtelingen.

'De klimaatverandering zet almaar meer mensen aan tot internationale migratie,' staat in de leidraad, 'maar dat maakt hen nog niet tot 'klimaatvluchtelingen' voor UNHCR. Een internationaal juridisch kader voor deze personen ontbreekt vooralsnog. Veeleer dan te spreken over 'klimaatvluchtelingen', is het nauwkeuriger om te verwijzen naar 'mensen die ontheemd zijn in de context van natuurrampen en klimaatverandering.' Ook het verloop van de asielprocedure wordt precies uitgelegd, en de leidraad bevat nog enkele praktische tips voor het interviewen en fotograferen of filmen van asielzoekers en vluchtelingen. 'Respecteer verzoeken om anoniem te blijven', is er zo een. Afgesloten wordt met een reeks verwijzingen naar documentatie en contactpersonen.

'Meer met jongeren spreken in plaats van over hen'

Op 1 februari is in het kader van het project NieuwsWijsNeuzen de Kindwijzer gelanceerd, een leidraad voor jongerenwijze journalistiek. Minister van Media en Jeugd Benjamin Dalle: 'Kinderen en jongeren komen al op jonge leeftijd in aanraking met journalistiek: ze kijken mee naar het journaal of botsen op nieuws via sociale media. Daarom houden journalisten best ook rekening met deze doelgroep. Er wordt nog te vaak gesproken over jongeren in plaats van met hen. Daarom is deze Kindwijzer een goede zaak.' Zie voor de Kindwijzer zelf hiernaast en op www.journalist.be.

(foto Bryan Herzezel)

De Kindwijzer

Leidraad voor kinder- en jeugdjournalistiek in tijden van nepnieuws en desinformatie

Toegankelijk

1. Breng je nieuws **naar je jonge publiek**.
2. Vertrek voor de inhoud van je berichtgeving zoveel mogelijk **vanuit de leefwerelden** van kinderen en jongeren.
3. Voorzie een mogelijkheid voor **rechtstreekse online communicatie**.

Begrijpelijk

4. Presenteer jezelf **herkenbaar** als journalist of informatieverstrekker.
5. Zorg ervoor dat je berichtgeving **helder en behapbaar** is voor alle leden van je jonge publiek.
6. Maak duidelijk **hoe** je berichtgeving **tot stand** kwam.

Beschermend

7. Hou rekening met de **mogelijke psychologische impact** van je berichtgeving op je jonge publiek.
8. Bescherm kinderen en jongeren tegen alle vormen van **lichamelijk of geestelijk geweld**.
9. Informeer kinderen en jongeren over het bestaan en bindende karakter van **kinderrechten**.

Stimulerend

10. Zet ruim in op berichtgeving die de **ontwikkeling van kinderen en jongeren bevordert**.
11. Bied toegang tot informatie en materiaal uit een **verscheidenheid van nationale en internationale bronnen**.
12. Moedig het recht om **vrij inlichtingen en denkbeelden te vergaren** en het recht op **vrijheid van meningsuiting** aan.
13. Wijs kinderen en jongeren waar nodig ook op hun **eigen plichten en verantwoordelijkheden**.

Participatief

14. **Betrek kinderen en jongeren** waar mogelijk in elke stap van je journalistieke proces en werking.

Met bijzondere aandacht voor desinformatie

15. Leg zorgvuldig uit **wat desinformatie is**.
16. **Bestrijd actief** nepnieuws en desinformatie.
17. Publiceer **factchecks** die kinderen en jongeren zelf kunnen herhalen en verifiëren.

Bevel tot identificatie in civiele procedures moet einde maken aan online getrol

Sociale media herdefinieerden de omgangsvormen. Wat offline not done is, werd online een optie, onder meer door anonieme of wegwerp-accounts. Ook journalisten zijn kwetsbaar voor cyberintimidatie. Bijzonder lastig wordt het wanneer het gaat om anonieme haatreacties. Op basis van jarenlange ervaring met juridische procedures tegen cyberpesters leggen RTBF en VRT nu een voorstel voor een wetgevend kader op tafel dat VVJ en zusterorganisatie AJP steunen.

CHARLOTTE MICHILS

'Wat doet deze man nog op de Vlaamse TV @deafspraaktv? Christophe Deborsu (@ChDeborsu) is een censuurjournalist met extreem fascistische trekjes.'

'Als je aangevallen zou worden, dan hoop ik op een dodelijke afloop. Ik zal de agressor niet veroordelen, ik zal hem feliciteren.'

'OPROEP. Vermits wij geen toegang hebben tot huiszoeken en het politieapparaat zoeken we alle mogelijke informatie over de heren Jan Antonissen, Jan Stevens, Guy Van Vlierden en Bart Vanegeren. (...)'

De frequentie van online aanvallen varieert van (bijna) dagelijks over maandelijks tot enkele keren per jaar, leert de vijfjaarlijkse profielschets van de UGent, ULB en UMONS. Het gros van de agressie is jobgerelateerd. Tegelijk is niet iedereen even kwetsbaar. Bepaalde factoren werken als een rode lap op een stier. Jongere journalisten bijvoorbeeld zijn het vaakst blootgesteld. Ruim een kwart in die categorie bestempelt het geweld bovendien als gendergerelateerd. Dat aandeel zakt met ouder worden: 16,2% in de categorie van 35-44-jarigen, 11,4% bij de 45-54-jarigen en slechts 5,4% van de 55-plussers. Andere triggers voor cyberintimidatie: afkomst, godsdienst, seksuele oriëntatie en beperking.

Zerotolerancebeleid

RTBF hanteert sinds 2018 een zerotolerancebeleid. De druppel te veel was het aanhoudende racisme aan het adres van RTBF-gezicht en weervrouw Cécile Djunga. Djunga is geen alleenstaand geval. ‘We krijgen jaarlijks een tiental klachten binnen’, zegt Simon-Pierre De Coster, het hoofd van de juridische dienst bij de RTBF. ‘Die monden niet allemaal in een procedure uit. Soms is het voldoende een eenvoudig schrijven te richten aan de man of vrouw achter de post of berichten. Wat uiteraard enkel kan als die geïdentificeerd kan worden.’

Toch wordt naar schatting de helft uitgevochten voor de rechtbank. De voorbije drie jaar gaat het jaarlijks om zo'n vijf rechtszaken. Soms komt het daarbij tot een effectieve veroordeling op strafrechtelijk (en burgerrechtelijk) vlak. Zoals in het geval van een presentator van een consumentenprogramma nadat deze het slachtoffer werd van onder meer doodsbedreigingen op Facebook. In nog een andere case werd de dader geïnterneerd, nadat hij een nieuws-presentatrice meer dan twee jaar lastigviel met berichten en voicemail.

Too little too late

Bedreigingen, zelfs doodsbedreigingen, *hatespeech* en desinformatie – denk aan

fake news waarin bekende Vlamingen een rol spelen – wat ondernemen sociale media ertegen? (Te) weinig zo blijkt. Al zijn er grote verschillen tussen de platformen. X, het voormalige Twitter, ligt zoals bekend fors onder vuur. In december nog startte de Europese Commissie tegen X voor het eerst een formele procedure op wegens vermeende inbreuken op de nieuwe Europese regels tegen onlinehaatspraak en desinformatie. De zogenaamde digitale dienstenwet of Digital Services Act (DSA) werd goedgekeurd op 5 juli 2022 en gaat in verschillende fases van kracht. Vanaf 17 februari 2024 moet iedereen – lidstaten en dienstverleners, groot en klein – voorbereid zijn en gelden alle verplichtingen. Het Vlaamse Mediadecreet werd alvast aangepast aan de nieuwe regels begin dit jaar.

‘Slachtoffers worden gedwongen de strafrechtelijke weg te bewandelen maar die loopt de facto dood’

Maar terug naar het slachtoffer. Wat zijn de opties wanneer hij te maken krijgt met bedreigingen of haatspraak. Het slachtoffer kan een verzoek richten aan het platform. Dat beslist dan vervolgens naar eigen goeddunken of de post verwijderd wordt dan wel de account opgeschort of verwijderd wordt. Maakt de *bully* daarna een nieuw profiel aan, dan wordt hem geen strobreed in de weg gelegd. In de praktijk – zo merken VRT en RTBF op – leidt een melding zelden of nooit tot identificatie. Nochtans is voorafgaandelijke identificatie cruciaal om een zaak aanhangig te maken voor de burgerlijke rechter. Pas dan kan herstel gevorderd worden voor de geleden schade.

Drukpersmisdrijf

Dan maar een strafklacht indienen om de identiteit te achterhalen? Ook dat ligt moeilijk want in het geval van cyberpesten dreigt de kwalificatie ‘drukpersmisdrijf’. Pro memorie: een drukpersmisdrijf is een tekstuele meningsuiting die potentieel strafbaar is en die wordt verspreid via de pers (drukkers of online). De uiting moet een zekere mate van publiciteit krijgen. Als het bewuste misdrijf online een drukpersmisdrijf is, is volgens artikel 150 van de Grondwet het hof van assisen exclusief bevoegd. En precies daar knelt het schoentje want de volksjury wordt – op een recente uitzondering na - niet meer ingericht voor drukpersmisdrijven wegens te duur en tijdsintensief.

Slachtoffers zitten zo gevangen in een catch-22-situatie. Want zelfs al wordt de dader geïdentificeerd, het profiel blijft tot het einde van de procedurele fase onder de geheimhouding van het opsporings- of gerechtelijk onderzoek vallen. Slachtoffers worden gedwongen de strafrechtelijke weg te bewandelen maar die loopt de facto dood.

Burgerlijke rechtbank

Een optie is dat België de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg bevoegd maakt om een bevel tot identificatie uit te vaardigen, zoals dat al in Nederland en Frankrijk gebeurt. In de praktijk zijn dat zelfs vaak twee vorderingen. Vaak heeft een platform enkel het e-mail- of IP-adres en moet ook de toegangsprovider aangezocht worden. Pas bij volledige identificatie ligt de weg open om een schadevergoedingsprocedure op te starten.

Europees Parlement

De toenemende haat houdt het probleem ook op de Europese radar. Begin dit jaar nog riep het Parlement op om werk te maken van een geharmoniseerde bescherming tegen haat. Het stelt vast dat de bescherming onder de huidige EU-regels beperkt is tot specifieke gevallen, zoals ras, geloof of etnische afkomst. Vrijheid van meningsuiting mag geen excuus zijn om haat te verspreiden, klinkt het nog.

Bootmag

- Oplage: 10.000 (Nederlandstalig)
- Frequentie: 3 keer per jaar
- Hoofdredacteur: Leo Van Dorsselaer
- Redactie: 10 freelancers en nautische journalisten
- www.bootmag.be

Bootmag trotseerde mediastorm en gooide roer om

Bootmagazine evolueerde van een Belgische bijlage van het Nederlandse *Zeilen* over een betalend tijdschrift tot de gratis maar doelgericht verspreide *Bootmag*-krant met bijhorende website en e-newsletter.

In september 2006 verscheen *Bootmagazine* voor het eerst. Het vond zijn oorsprong in een tiental jaar eerder opgestarte Belgische bijlage van het Nederlandse tijdschrift *Zeilen*. Het aantal abonnees voor die Belgische katern nam zeer snel toe, maar de advertenties bleven uit. De Belgische botenimporteurs voelden zich onwennig in een context waar Nederlandse bedrijven over meer marketingmiddelen beschikten omdat de watersportmarkt bij onze noorderburen veel groter is.

Onafhankelijk van verenigingen

Hoofdredacteur Leo Van Dorsselaer: 'Ik was destijds coördinator van de Belgische katern. Toen *Zeilen* in 2006 werd overgenomen door de Nederlandse afdeling van het Finse Sanoma werd de Belgische uitgave opgedoekt en besloot ik om te starten met *Bootmagazine*, specifiek gericht op de Belgische markt. Lezers en adverteerders vielen meteen voor het blad

omdat het zich onafhankelijk positioneerde en niet gebonden was aan een watersportvereniging.' 'De passie voor zeilen en toervaart kenmerkt lezers en medewerkers. Onder de liefhebbers bevinden zich beroepsjournalisten en persfotografen, wat een zegen is voor een uitgever. Hij krijgt de mooiste verhalen en de meest sprekende beelden aangereikt. In de andere gevallen is vaak een stevige eindredactie nodig om tot een sluitend verhaal te komen, maar dat

De passie voor zeilen en toervaart kenmerkt lezers én medewerkers'

maakt de beleving niet minder levensecht.' 'Inhoudelijk heeft *Bootmagazine* steeds een breed en divers onderwerpscala gebracht. Dat gaat van reportages over zeil- en vaartechnieken tot testverslagen van nieuwe boten. De voorbije jaren is de focus verschoven naar belevingsgerichte verhalen die inspireren om de trossen los te gooien in het Hoge Noorden, de

Middellandse Zee en exotische wateren. Ook volgt het blad lokale zeilhelden die actief zijn in het internationale wedstrijdgebieden en het oceanzeilen.'

Aangepast concept

'De financiële crisis van 2008, de coronapandemie, de stopzetting van lokale bootwerven, de dalende inkomsten uit advertenties, de oprichting van diverse Benelux-organisaties met standplaats in Nederland en nauwelijks commerciële aandacht voor de Belgische markt en de opkomst van online kanalen leidden tot een aangepast concept en een verminderde frequentie. Praktische en actuele informatie werd samengebracht op de websites *Bootmagazine.be* en *Watersportnieuws.be*. Nadien taande de interesse voor een tijdschrift op abonnementsbasis en wijzigde men de distributiepolitiek via dagbladhandels.'

'Uiteindelijk gooide *Bootmagazine* het roer om en ligt het sinds voorjaar 2022 als de gratis verspreide *Bootmag*-krant op tabloidformaat in een honderdtal jachthavens, -clubs, watersportwinkels en horeca om en bij het water. Het samenspel tussen de *Bootmag*-krant, de website en de maandelijkse e-newsletter vindt ondertussen opnieuw weerklank bij lezers en adverteerders.' (GVL)

Creative Shelter biedt onderdak aan freelancers voor inning auteursrechten

De diensten van het bedrijf uit Gent komen zowel de opdrachtgevers als de freelancers ten goede, maar alleen die laatste betaalt ervoor. Hoe komt dat?

LUC VANHEERENTALS

Heb je een creatief, origineel en concreet werk gemaakt en ben je bereid de auteursrechten voor het hergebruik ervan geheel of gedeeltelijk af te staan aan de opdrachtgever? Dan heb je onder bepaalde voorwaarden recht op een fiscaal voordelige behandeling van de inkomsten die je hieruit put.

Om dit complex administratief proces tot een goed einde te brengen kan je een beroep doen op het in 2013 opgerichte Creative Shelter, dat momenteel vijftien werknemers in dienst heeft. Het bedrijf rekent hiervoor een kost aan die schommelt tussen 5,5 tot 9 procent van het gefactureerde bedrag, afhankelijk van wat je op jaarbasis factureert. Als klant houd je er gemiddeld 25 procent meer aan over, volgens Creative Shelter. Het bedrijf heeft naar eigen zeggen momenteel al meer dan 1000 eenmanszaken en een 500-tal vennootschappen in de portefeuille. 1 op 3 is journalist of copywriter.

Classic of Premium

Creative Shelter beschikt over een eigen facturatieplatform waar klanten hun facturen kunnen maken en versturen. Op

dat platform wordt eerst gecheckt of de facturen juridisch in orde zijn. De freelancer sluit een raamovereenkomst af met Creative Shelter, waarin ook een rechtsbijstandverzekering inbegrepen is.

De vergoeding is afhankelijk van wat je op jaarbasis factureert. Verstuurd je het afgelopen jaar tot 15.000 euro aan facturen, dan betaal je in het Classicplan 8,5 procent, tot 45.000 euro 7,5 procent en boven dat bedrag 5,5 procent. Voor dit bedrag worden facturen gedubbelcheckt, de fiscale fiche en aangifte onroerende voorheffing opgesteld, facturen aan de boekhouder bezorgd, de auteursvergoeding betaald en twee herinneringsmails gestuurd voor onbetaalde facturen.

Als je in plaats van Classic kiest voor Premium betaal je 0,5 procent meer en krijg je in ruil ook nog 'priority support' en een contract op maat. Je kan hierin beperkingen opleggen aan de verleende licentie op het geleverde werk. Als facturen onbetaald blijven wordt bij Premium een deurwaarder ingezet.

Geen kost voor de opdrachtgever

Het is wel verwonderlijk dat alleen de freelancer de vergoeding aan Creative Shelter moet ophoesten terwijl de hulp die het bedrijf biedt ook de opdrachtgever ten goede komt. Je betaalt immers ook voor de inhouding en doorstorting van de 15 procent roerende voorheffing, terwijl dat een wettelijke verplichting is van de opdrachtgever (art.17 §1,5° WIB 92).

'In het begin hebben wij geprobeerd om bedrijven hiervoor iets aan te rekenen, maar dit stuitte op een njet. Hun argument was dat ze zelf niet beter werden van heel deze operatie. Het voordeel komt inderdaad helemaal ten goede van de auteur en daarom is het volgens hen niet onlogisch dat hij voor de kosten opdraait', aldus Stan De Vocht, CEO en oprichter van Creative Shelter. Het bedrijf heeft overigens weet van opdrachtgevers die vanwege dat belastingvoordeel hun vergoeding aan freelancers proberen te verlagen.

In de ban van de online clicks

Met de steun van het Pascal Decroosfonds organiseerden we een bevraging op verschillende redacties in Vlaanderen over het toegenomen digitale cijferfetisjisme. 'Het verhoogt de druk en de kwaliteit van het werk lijkt eronder.'

LUC VANHEERENTALS

Met de verfijnde cijfers waarover de commerciële afdelingen van mediabedrijven beschikken kunnen ze de reactie van het publiek op het online nieuws op de voet volgen. Ze hechten er veel belang aan omdat deze voor een groot deel bepalend zijn voor de advertentie-inkomsten. Uit de jongste profielschets van de Belgische journalist anno 2023 blijkt dat liefst 56,1 procent van de ondervraagde journalisten de invloed van deze 'audience metrics' op hun dagelijks werk de laatste jaren heeft zien toenemen. Op heel wat redacties wordt echter geklaagd over deze datadominantie. Volgens velen drukt dit digitaal cijferfetisjisme zwaar op het journalistiek autonomiegevoel. De geëiste snelheid van de onlineberichtgeving verhoogt bovendien de werkdruk en is bijwijlen nefast voor de kwaliteit. In de vermelde profielschets signaleerde liefst 67,1 procent dat de werkdruk de laatste jaren alsmaar toeneemt en 34,4 procent was er ontevreden over. Een bloemlezing uit de tientallen reacties die we ontvingen. 'Wij ondervinden inderdaad enorm veel druk van het hele online gebeuren. Vaak krijgen we zoveel werk op ons bord dat iets inhoudelijk controleren er echt niet bij kan. Tijdens een recente redactievergadering wees de hoofdredactie erop dat er

steeds meer fouten in het nieuws zitten en dat we daaraan extra aandacht moeten besteden. Van onze kant wezen we hen op de tijdsdruk en de workload. Er werd beloofd dat men dit zou bekijken', aldus een VTM-journalist. Ook bij *Het Laatste Nieuws* wordt de druk om te scoren met onlinestukken alsmaar groter. 'Heel veel wordt bij DPG Media bepaald door cijfers. Scoort iets goed op de dashboards die op de redactievloer hangen, dan moeten we dat uitwerken. Thema's die niet scoren worden niet meer aangesneden. Het draait enkel nog om die paar eliteonderwerpen. Sinds kort zijn wij bovendien onderworpen aan digitale deadlines en ochtendshiften. Het maakt niet uit of een artikel goed is. Het moet vooral in een piekmoment op de app staan.

De werkdruk is op die manier waanzinnig geworden. Je moet scoren, snel werken en daarbij ook nog eens correct blijven.’

Verhoging van de werkdruk

Ook bij de VRT wordt er sinds de onlineberichtgeving meer voor populaire onderwerpen gekozen. De toenemende digitalisering heeft volgens een journalist - net als de integratie van de meeste nieuwsredacties op één nieuwsvloer - tot een onredelijke verhoging van de werkdruk geleid. De snelheid van de berichtgeving gaat volgens een andere journalist ‘absoluut’ gepaard met een tendens om minder diepgaand te werken. Een derde journalist beaamt ‘de verblinding door cijfers en de toenemende werkdruk’. ‘Ik heb geen studies nodig om deze nefaste onderstromen te herkennen.’

Ook bij *De Standaard* is de werkdruk groter geworden sinds er de hele dag online berichten verspreid worden. ‘De kwaliteit van het werk lijdt eronder. Omdat veel afdelingen ondanks het toegenomen werkvolume niet versterkt zijn, is structureel overwerken geen uitzondering. De werkdruk was tot een paar jaar geleden gericht op die ene deadline dat de krant naar de drukker moest. Nu is de druk constanter en moeilijker te voorspellen. Ik heb de indruk dat er de jongste jaren om die reden meer mensen uitvallen. Er verschijnen ook meer stukken die snel en daardoor niet bijzonder goed gemaakt zijn. Een voordeel aan online publiceren is wel dat onzorgvuldigheden gemakkelijk recht te zetten zijn’, aldus een journalist. Een collega beaamt dat de werkdruk hierdoor toeneemt. ‘Soms is dat lastig. Maar in principe worden we altijd aangemaand om

voldoende tijd te nemen. Het zijn immers de stukken waaraan grondig gewerkt is die online het best scoren. Er wordt wel eens gezegd dat we geen stukken meer moeten maken die slechts weinig clicks halen, maar op een ander moment wordt dat tegengesproken’, aldus een journalist.

Een journalist van *Het Nieuwsblad* beaamt dat de onlineberichtgeving de werkdruk sterk heeft doen toenemen en dat de kwaliteit van het werk daar het slachtoffer van is. ‘Vroeger moest je enkel zorgen voor

‘Het maakt niet uit of een artikel goed is, het moet vooral in een piekmoment op de app staan’

het stuk op het einde van de dag, nu moet je over een event continu de hele dag berichten, foto’s maken ... en ’s avonds ook nog een achtergrondstuk maken voor de krant van de dag nadien. Vroeger was er zondag geen krant en konden we het zaterdag wat aankijken. Nu zijn we die dag ook aan het werk.’

Conversies naar abonnementen

Op de redactie van de *Gazet van Antwerpen* worden dagelijks cijfers verspreid van de stukken die online het best scoorden. ‘Het geeft een beeld van welke onderwerpen het goed doen en zorgt op die manier voor een zekere druk op de journalisten. Er

wordt evenwel niet op de man gespeeld in de zin van ‘jij hebt maar weinig clicks gehaald gedurende het voorbije jaar’. Ik hou het wel spontaan voor mezelf in de gaten’, aldus een journalist.

Van die indirecte druk is ook sprake bij *Knack*. ‘Sinds ongeveer een jaar krijgt de redactie vaker feedback over het aantal clicks op onze artikels en vooral ook over het aantal conversies naar online abonnementen die onze artikels al dan niet hebben opgeleverd. Je zou kunnen zeggen dat er op die manier een zekere indirecte druk is. Ik heb wel niet de indruk dat onze journalistiek echt door de clickcijfers wordt bepaald. We zijn er echter niet blind voor’, aldus een journalist.

Bij *De Tijd* wordt ontkend dat de onlineberichtgeving gepaard gaat met sneller en minder diepgaande berichtgeving. ‘Het is wel de bedoeling natuurlijk dat de stukken gelezen worden. Het gaat evenwel niet om scoren en er wordt online niet minder diepgaand bericht.’ Ook een andere journalist ervaart ‘geen druk om te scoren in de context van de alsmaar sneller en meer verfijnd beschikbare publicatiecijfers online. Er is echter soms tot regelmatig een vraag om relatief snel een eerste, minder diepgaande versie van een artikel klaar te hebben om die mee te nemen in de nieuwsbrieven die in de loop van de dag verspreid worden en/of die eerste versie op de site te publiceren op de momenten van de dag dat het aantal bezoekers relatief hoog is. Later kan dan een tweede, uitgebreidere en/of diepgaandere versie worden uitgewerkt.’ Volgens een derde journalist heeft de onlineberichtgeving de werkdruk op de redactie echter wel degelijk verhoogd.

Vlaamse uitgevers blokkeren moderne mediawet en sterke perskaart

Twee jaar al onderhandelen de journalistenverenigingen en de dagbladuitgevers in België over een modernisering van de 'journalistenwet' van '63 en over een visueel en juridisch sterkere perskaart. De uitgeversorganisatie Vlaamse Nieuwsmedia (VNM) kwam recent tot driemaal toe terug op eerder gemaakte akkoorden en blokkeert daarmee zowel de modernere perswet als een krachtige perskaart.

KRIS VAN HAVER

De Belgische mediawetten van 1963 en 1965 boden decennialang een degelijke bescherming van erkende beroepsjournalisten en journalisten van beroep van de vakpers. Die twee oude wetten leggen ook de erkenning van beroepsjournalisten en journalisten van beroep in handen van erkenningscommissies die paritair samengesteld zijn door journalisten en uitgevers. Maar die mediawetten dateren van voor het bestaan van nieuwssites, digitale media, artificiële intelligentie en fake news.

De nieuwe tekst beschermt niet alleen het statuut van erkende beroepsjournalisten, maar – belangrijk! – linkt die ook aan de beroepsethiek. Een nieuwe erkenningsvoorwaarde vereist expliciet 'respect voor de codes van de Raad voor de Journalistiek' en 'respect voor de redactionele onafhankelijkheid'. Begrippen als 'hoofdberoep' en 'onverenigbare nevenactiviteiten' worden precies omschreven. De voorgestelde wetswijziging creëert ook een administratieve vereenvoudiging: de beroepsstatuten van journalist van beroep en beroepsjournalist worden geïntegreerd.

De wetsaanpassingen vergden maanden overleg, maar werden wel onderschreven

door alle betrokken partijen: de journalistenorganisaties VVJ en AJP aan de ene kant, de Vlaamse en Waalse uitgeverskoepels LAPRESSE.be, VNM en WE MEDIA aan de andere kant.

BLINDE SCREENING

Het voorstel voor aanpassing van de mediawet werd doorgestuurd naar het kabinet van Binnenlandse Zaken. Dat zag geen graten in de voorgestelde wetswijziging, maar wilde zelf af van het drukken van de perskaart. De dienst Veiligheid van Binnenlandse Zaken stelde finaal twee opties voor. Ofwel wordt de perskaart gedrukt door de sector zelf, ofwel blijft Binnenlandse Zaken de kaart drukken en wordt elke journalist bij de vijfjaarlijkse hernieuwing van de perskaart onderworpen aan een veiligheidsscreening. Beide opties lagen moeilijk. De algemene vergadering van de VVJ legde drie basisprincipes vast: enkel de erkenningscommissie beslist over de toekenning van de perskaart; iedere erkende beroepsjour-

nalist heeft recht op een perskaart en die kaart moet een visueel en juridisch sterk karakter hebben.

De veiligheidsdiensten weigerden VVJ en AJP een protocol dat inzage biedt in de redenen voor een eventuele uitsluiting en een beroep mogelijk maakt. Onrust was er ook over het heel brede inzagerecht in bijvoorbeeld journalistieke bronnen die vervat is in de wet van 1998 over de veiligheidsverificaties. Een blinde,

het bestaande koninklijke besluit als in de aangepaste tekst die meer dan een jaar geleden door de sector werd goedgekeurd. Ook in andere Europese landen beheren de beroepsorganisaties trouwens de officiële perskaarten.

ROET IN HET ETEN

De voorbije zomer leek het perskaarten-dossier de goede richting uit te kantelen. Er kwam een principieel akkoord van het kabinet van premier Alexander De Croo voor het gebruik van het .be-logo op de nieuwe perskaarten die in eigen beheer zouden worden uitgegeven. Een constructieve vergadering met Binnenlandse Zaken in november leerde dat de afgesproken wetswijziging nog door de wettelijke molen zou kunnen geraken voor de verkiezingen, maar er was wel haast bij om alle formaliteiten rond te krijgen. De bestaande perskaarten lopen immers maar tot en met 2026.

VNM, uitgeversorganisatie Vlaamse Nieuwsmedia, gooide evenwel roet in het eten, en niet voor de eerste keer. VNM had na veel vijven en zessen de gezamenlijke teksten goedgekeurd voor de uitgifte van de perskaart in eigen beheer. Maar letterlijk nádat alles was afgeklopt, kwam het met bijkomende eisen over de 'kostprijs van de perskaart'. VNM meldde Binnenlandse Zaken daarop schriftelijk, zonder enige communicatie met de journalistenverenigingen, dat de Vlaamse uitgevers kozen voor de veralgemeende veiligheidscreening en niet voor de optie waar zij, en de sector, zich kort voordien achter hadden geschaard.

De politiek zat verveeld met de verdeeldheid binnen de sector. Na weken radiostilte vroegen de Vlaamse uitgevers hoe ze alsnog over de brug kunnen komen. Het loopt dan voor de derde keer mis. VNM liet in een brief aan Binnenlandse Zaken weten akkoord te gaan met het drukken en uitgeven van de perskaart in eigen beheer,

maar enkel 'op voorwaarde dat dit gebeurt door de erkenningscommissie zelf', en legde meteen een eenzijdige aanpassing van de teksten op tafel. Een beheerscomité, dat al meerdere decennia een slapend leven leidt, zou volgens VNM de prijs van de perskaart moeten bepalen. Dit alternatief van VNM haalt alles wat de voorbije jaren is afgesproken onderuit.

BELANGENCONFLICT?

De Franstalige uitgevers onderschrijven de eenzijdige brief van VNM niet. De journalistenorganisaties zien de brief als een regelrechte en onaanvaardbare aanval op hun werking en financiering. VVJ en AJP stonden open voor volledige transparantie over de kostprijs van de perskaart. Hun enige rode lijn was dat zij autonoom de kostprijs van de perskaart zouden kunnen bepalen. Die lijn is met dit voorstel van VNM moedwillig overschreden. Bovendien is het plan niet doordacht en organisatorisch noch financieel onderbouwd. Dit voorstel breekt niet alleen met de bestaande wetgeving, maar ook met de nieuwe teksten die nochtans met de gehele sector werden vastgelegd. Meer nog, indien de uitgevers de uitreiking van de perskaarten naar hun hand willen zetten, dreigt een belangenconflict.

Er rijzen ook steeds meer vragen over de representativiteit van VNM. Vlaamse Nieuwsmedia bestaat uit Mediahuis, DPG Media en Mediafin, maar in de praktijk is het vooral Mediahuis dat als spreekbuis optreedt. En alles samen stellen de VNM-uitgevers slechts een dik kwart van alle erkende beroepsjournalisten en journalisten van beroep in België tewerk. De vraag blijft waarom deze uitgevers een gemoderniseerde wet blokkeren die garanties biedt voor de kwaliteit, betrouwbaarheid en onafhankelijkheid van de journalistiek in België.

Wat er ook van zij, het resultaat is dat er géén nieuwe journalistenwet komt voor de verkiezingen. Omdat één uitgeversgroep dwarsligt.

veralgemeende screening dreigt zo een gevaar te worden voor de grondwettelijk verankerde persvrijheid in ons land. De journalistenorganisaties opteerden daarom voor het drukken van de perskaart in eigen beheer. De rol van de journalistenverenigingen bij de uitreiking van de perskaart is overigens vastgelegd in zowel

FOTOGRAAF
**KRISTOF
RAMON**

In het gewoel van een finish bevind ik mezelf regelmatig in een (heerlijke) staat van hyperfocus. Toen Wout van Aert meteen na zijn eerste Strade Bianche in 2018 neerzeeg op de koude, donkere plaveien van de Piazza del Campo in Siena kon ik dat rauwe beeld haarscherp vastleggen. Ik ben gefascineerd door renners en hun capaciteit om af te zien. Dit is ook het coverbeeld van mijn boek 'The Art of Suffering / De Kunst van het Afzien': een bundeling van ruim 10 jaar focus op deze boeiende atleten en hun beleving. Het verschijnt begin juni in de boekhandels (en online).

PIETER KNAPEN,
*Secretaris-generaal en
ombudsman, overloopt
de recentste uitspraken*

MICHIELS / HLN.BE ↔ LEUVEN ACTUEEL

GEWEZEN ACTEUR VAN F.C. DE KAMPIOENEN

De artikels gaan over de vrijspraak van gewezen F.C. De Kampioenen-acteur Walter Michiels in een zaak van openbare dronkenschap. De rechter baseerde de vrijspraak op de eerdere beslissing van het hof van beroep om hem te interneren. Michiels neemt aanstoot aan de manier waarop hij in de artikels wordt vermeld en afgebeeld. De klacht is gegrond. Walter Michiels bevindt zich in een bijzonder kwetsbare situatie. Hij heeft een psychische problematiek en is geïnterneerd. De artikels gaan over een rechtszaak wegens openbare dronkenschap, waarin hij vanwege zijn kwetsbaarheid werd vrijgesproken. De foto's tonen hem in zijn kwetsbaarheid. De Raad is van oordeel dat het maatschappelijk belang van de berichtgeving en de gepubliceerde foto's in dit geval niet opweegt tegen het respect voor het privéleven en de menselijke waardigheid van Michiels. Dat hij mediabekendheid geniet door de rol van Pico die hij dertig jaar geleden in F.C. De Kampioenen speelde, doet daar niets aan af. De artikels stroken niet met de artikels uit de Code over respect voor privéleven en menselijke waardigheid van mensen in een kwetsbare situatie.

VAN WILDERODE ↔ HET LAATSTE NIEUWS

AANBELLEN BIJ NABESTAANDEN VAN SLACHTOFFER

De klacht gaat niet over een gepubliceerd artikel, maar over journalistiek handelen. Klagers nemen er aanstoot aan dat een journalist bij een van hen aanbelde voor een interview na het dodelijke ongeval van hun vader en bleef aandringen op een gesprek. De klacht is ongegrond. De journalist heeft na het overlijden van de vader van klagers eenmalig aangebeld bij klaagster Audrey Van Wilderode. Hoe dit gesprek precies is verlopen, kan de Raad niet beoordelen. Klaagster heeft wel aangegeven dat ze zich wilde beraden waarna haar echtgenoot aan de journalist heeft gemeld dat ze niets wilde zeggen. De journalist heeft dat gerespecteerd. Ze heeft geen van de drie klagers, noch andere familieleden opnieuw gecontacteerd. Ze is niet blijven aandringen en heeft ook niets over het onderhoud met Audrey Van Wilderode gepubliceerd. De Raad heeft geen aanwijzingen dat de journalist zich ongepast heeft opgedrongen en is van oordeel dat er geen sprake is van een schending van het privéleven of de menselijke waardigheid.

KAMERS ↔ HET LAATSTE NIEUWS

BESCHULDIGINGEN TEGEN GEMEENTEDIRECTEUR

Het artikel gaat over ongenoegen bij het gemeentepersoneel in Herent, wat vooral zou draaien om klager en de burgemeester. De klacht is gegrond wat de principes van waarheidsgetrouwe berichtgeving betreft. Het artikel vermeldt, bij monde van getuigen die de journalist heeft geïnterviewd, herhaaldelijk dat klager als algemeen directeur van de gemeente de wet overtreedt. De Raad kan niet uitmaken of dat zo is, maar stelt wel vast dat de journalist deze uitspraken zonder meer overneemt zonder ze verder te concretiseren of onderbouwen. Het artikel verwijst naar twee rapporten. In het eerste rapport van Audit Vlaanderen wordt klager niet vermeld. Wat het tweede rapport van een externe preventiedienst betreft, toont de journalist niet aan dat daarin sprake zou zijn van wetsovertredingen. Daarom en gezien de ernstige verdachtmakingen en beschuldigingen ten aanzien van klager had de journalist meer terughoudend moeten zijn ten aanzien van de uitspraken van de geïnterviewden of had hij die op een andere manier moeten checken. Dat vloeit voort uit artikels 1 en 2 van de Code die bepalen dat de journalist waarheidsgetrouw bericht. Dat is niet gebeurd. De klacht is ongegrond op het punt van wederhoor en respect voor het privéleven.

Het artikel brengt ernstige beschuldigingen uit over de manier van leidinggeven van klager en over mogelijke wetsovertredingen. Die beschuldigingen betreffen de eer en goede naam en nopen tot wederhoor. De Raad stelt vast dat het principe van wederhoor op een loyale manier is toegepast. De journalist maakt aannemelijk dat hij klager gedurende een langere periode herhaaldelijk heeft proberen te contacteren, maar dat klager verkoos om niet te reageren. Het artikel vermeldt dat klager niet bereikbaar was voor commentaar. Klager bekleedt als algemeen directeur van de gemeente Herent een publieke functie en kan in het kader van de berichtgeving over de werking van de gemeentediensten beschouwd worden als een publiek figuur. Het artikel gaat over zijn professionele functioneren en niet over zijn privéleven. Het is geoorloofd om in die context de naam en voornaam van klager te vermelden.

Y.D.W. ↔ HET LAATSTE NIEUWS

PROCES TEGEN GEWEZEN BOMMELSVORZITTER

Het artikel gaat over het proces tegen drie gewezen bestuursleden van de Bommelsfeesten (carnaval) in Ronse. Zij moeten zich samen met drie sponsors verantwoorden voor financiële onregelmatigheden binnen de Raad van de Bommels. Klager neemt aanstoot aan de vermelding van zijn naam en de publicatie van zijn foto. De klacht is ongegrond. Klager bekleedde als voorzitter van de Raad der Bommels meerdere jaren een publiek mandaat in Ronse en kan als gewezen voorzitter en organisator van de Bommelsfeesten beschouwd worden als een lokaal publiek figuur. De berichtgeving gaat over zaken die met deze functie en rol te maken hebben. Op de foto staat klager afgebeeld als Bommel bij een publieke manifestatie. De rechtszaak gaat over mogelijke onregelmatigheden tijdens zijn mandaat als voorzitter. Gezien deze elementen is de publicatie van de naam, voornaam en foto van klager geoorloofd en strookt dit met de richtlijn uit de Code over identificatie in gerechtelijke context.

DE BIE ↔ DE MORGEN

OVER CORONA STRATEGIEËN EN 'TWIJFELBRIGADE'

De journalist stelt in het artikel de vraag wat we geleerd hebben uit de coronapandemie, drie jaar na het begin van de lockdown in maart 2020. Onder de tussentitel *De twijfelbrigade blijft maar twijfelen* komt klager ter sprake. De klacht is ongegrond.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving

De journalist schrijft dat twee rapporten over coronastrategieën (de Cochrane-studie en de Great Barrington Declaration) 'vakkundig gesloopt' en 'als onverantwoord afgeserveerd' werden. Klager betwist dat. De Raad kan niet uitmaken of en in welke mate welk representatief staal van wetenschappers deze rapporten al dan niet bekritiseerd heeft en spreekt zich bijgevolg niet uit over de waarheidsgetrouwheid van deze passage.

De Raad stelt vast dat de journalist bij het citeren uit een oude blogpost van klager van 2020 over een coronastrategie alle voorbehoud en nuances weglaat. De journalist maakt niettemin aannemelijk dat klager deze strategie door de jaren heen herhaaldelijk naar voren is blijven schuiven. Gelet op deze

context is de Raad van oordeel dat er geen essentiële informatie is verdraaid en dat er geen inbreuk is op het principe van waarheidsgetrouw berichten.

Wederhoor

De journalist uit in zijn artikel kritiek op standpunten die klager publiek heeft ingenomen in zijn blog, op Twitter en op andere fora, zoals in het Wintermanifest. Het is journalistiek geoorloofd om dat te doen. Hij brengt evenwel geen ernstige beschuldigingen uit die de eer en goede naam van klager betreffen en die zouden nopen tot wederhoor. Bovendien heeft hij klager om zijn standpunt gevraagd en daarvoor ook zijn telefoonnummer doorgegeven, maar klager wenste niet te reageren.

VAN IMSCHOOT ↔ PUBLI KLAVERTJEVIER

ADVERTENTIEBLAD PLEEGT PLAGIAAT

Klager schrijft als freelance journalist onder meer voor *Het Nieuwsblad*. Hij zegt dat Publi Klavertjevier plagiaat pleegt in een artikel over de afgeblazen fusieplannen van de gemeente Wetteren en een ander artikel over de pensionering van een schooljuf in de gemeenteschool in Laarne. De klacht is gegrond.

In beide artikelen van Publi Klavertjevier blijkt dat essentiële onderdelen, inhoudelijke elementen, formuleringen en zinswendingen geparafraseerd of overgenomen zijn uit artikelen van klager, terwijl dat op geen enkele manier wordt vermeld. De artikelen worden uitsluitend gedragen door de artikelen van klager. Een specifieke bronvermelding in de artikelen zou in deze gevallen niet volstaan. Daarom concludeert de Raad dat er in beide gevallen sprake is van plagiaat en dat de aanpak van Publi Klavertjevier niet strookt met artikel 18 van de Code.

LEES DE VOLLEDIGE UITSPRAKEN
OP WWW.RVDJ.BE

IN & UIT HET VAK

**LOTTE DEBRAUWER (27) IS
ONDERZOEKSJOURNALIST**

‘Een Loep winnen zou fijn zijn’

‘In november heb ik de sprong gewaagd en ben ik begonnen als zelfstandig journalist. Ik heb getwijfeld, vooral omdat ik vreesde dat het financieel moeilijk zou worden. Maar zeker nog geen spijt van mijn beslissing. Een voordeel is dat het goed te combineren valt met mijn huidige situatie. Dit jaar willen mijn partner en ik nog rondreizen met de camper, momenteel verblijven we in Spanje. Wel raakte ik in het begin ontmoedigd na het schrijven van enkele reisverhalen die maar moeilijk verkocht raakten. Was dit wel wat ik wilde?’

‘Vandaag heb ik mijn drive teruggevonden in een groter project. Zopas heb ik een beurs aangevraagd voor een internationaal onderzoek naar adoptie binnen Europa. Het is een vervolg op een onderzoek in de opleiding internationale researchjournalistiek (IRJ) aan de Thomas More Hogeschool, dat vorig jaar in Knack verscheen. Ik heb al veel enthousiaste reacties gehad op mijn idee en krijg nu de kans om met ervaren journalisten in andere landen samen te werken. Misschien had ik gewoon zo’n succesje nodig.’

‘Mijn pad leidde niet recht naar de journalistiek. Na mijn studies in 2018 heb ik stage gedaan bij Knack, maar ik kwam uiteindelijk in een andere job terecht die aansloot bij mijn diploma politieke wetenschappen. Al die tijd sluimerde het plan om toch die IRJ-opleiding te volgen. Toen ik er in 2022 aan begon, had ik voortdurend het gevoel: dit is echt iets voor mij.’

‘Met mijn werk wil ik impact hebben. Het zou veel voldoening geven als een onderzoek van mij door verschillende media wordt opgepikt. Of als het anderen inspireert. Verder wil ik in de toekomst nog meer samenwerken met collega’s die net zoveel geven om een onderwerp als ik. En natuurlijk een Loep (*Vlaams-Nederlandse prijs voor onderzoeksjournalistiek, nvdr*) winnen.’ (lacht) (JDM)

**MATTHIAS STOCKMANS (44) IS VERHOORDER
BIJ DE VDAB**

‘Ik wilde meer stabiliteit en zekerheid’

‘Op 1 december 2023 ben ik begonnen bij de VDAB als verhoorder bij de controledienst. Werkzoekenden die bij de VDAB aansluiten (en uitkeringen aanvragen of krijgen) hebben een aantal verplichtingen: sollicitatie-opdrachten, opleidingen, afspraken ... Als ze daaraan verzaken, worden ze doorverwezen naar de controledienst. Daar krijgen ze bij de verhoorder de kans om hun uitleg te doen; afhankelijk daarvan wordt de gepaste sanctiemaat bepaald, of geschrapt.’ ‘Ik was al een tijdje op zoek naar een vaste job. Na 22 jaar wilde ik het zelfstandigenstatuut inruilen voor meer stabiliteit en zekerheid. Bij de overheid heb je op dat vlak wel wat garanties en krijg ik een heel traject voorgeschoteld om me klaar te stomen als verhoorder. In de media is dat vaak anders: daar word je sneller in het bad gegooid en moet je maar zien dat je kan zwemmen, vaak tegen strakke deadlines.’

‘De job van verhoorder leek me in het verlengde te liggen van wat ik in de journalistiek deed: me verdiepen in dossiers, een interview afnemen en daar een verslag van maken. Als verhoorder is de invalshoek wel helemaal anders. Je moet er immers over waken dat je de nodige afstand bewaart, terwijl je in de journalistiek juist probeert om een band te creëren met de geïnterviewde.’

‘Deze job is voor mij iets helemaal nieuws. Het geeft me weer energie. De laatste tijd merkte ik dat ik te vaak op routine draaide. Mijn werk bij Belga bijvoorbeeld was hoofdzakelijk bureauwerk, vaak op mijn eentje thuis. Daar was op de duur te weinig uitdaging aan.’

‘De journalistiek heeft mij altijd aangesproken omdat het

IAK

nauw aansluit bij wie ik ben. Muziek en sport, de twee domeinen waarin ik gewerkt heb, lagen sowieso in mijn interessesfeer. Dat is een enorm voordeel. Daarbovenop komt de flexibiliteit dat je min of meer je eigen week kan invullen. Het schrijven zelf geeft ook veel voldoening: van een leeg blad beginnen en dan met het nodige knutselwerk en het afwegen van invalshoeken er toch iets moois van maken.’ ‘Verschenen je stukken in *Knack* of *Sport/Voetbalmagazine*, dan kreeg je als journalist een bepaalde status aangemeten. Het streelde mijn ego om in bepaalde domeinen als een soort autoriteit te gelden. Het is ook heel boeiend om sporters en artiesten te leren kennen achter het masker van hun bekendheid. Zo heb ik heel wat unieke ontmoetingen gehad. Uitgenodigd worden door Dries Mertens in zijn palazzo in Napels om er een aperitiefje te drinken, naar zijn match te gaan en daarna nog zijn truitje te krijgen ... Dat zijn zaken die me altijd zullen bijblijven en die ik zonder mijn job nooit beleefd had.’

‘Traditionele media zijn nog steeds de beste garantie op juist en objectief nieuws.’

‘Of ik iemand zou aanraden om freelancejournalist te worden? Als het puur gaat om freelancen in de geschreven pers, dan is mijn advies: denk goed na voor je eraan begint. Het is weinigen gegeven om daarvan rond te komen. Je doet dat best in bijberoep, vind ik. De marge om te onderhandelen over je salaris is bovendien heel klein. Vraag je meer geld, dan krijg je steevast te horen dat het heel moeilijk gaat in de sector. Vanuit de uitgeverijen en mediahuizen zou er best wat meer waardering mogen zijn naar freelancers, zowel financieel als menselijk.’

‘De grootste uitdaging in de journalistiek vind ik de devalua-

© James Arthur

MATTHIAS STOCKMANS

VROEGER

freelancejournalist bij *Sport/Voetbalmagazine*, *Knack*, *Knack Focus*, *Ohalala*, *Zone 02* en *Belga*

NU

verhoorder bij de VDAB

tie van het beroep. Tegenwoordig is iedereen journalist, met de komst van sociale media, blogs, gratis websites ... Door fake news worden de traditionele media ook niet meer als betrouwbaar beschouwd.

Die perceptie is jammer, want ze worden gemaakt door mensen die daarvoor gestudeerd hebben, die daar voltijds voor betaald worden en wier beroep dat is. Ze zijn nog steeds de beste garantie op juist en objectief nieuws. Dat is ook de boodschap die ik aan vrienden en kennissen probeer mee te geven.’

‘Ik vind dat er meer controle moet komen op welke sites zichzelf een nieuwsbron mogen noemen. Mensen uit de voetbalwereld waren vaak niet happig om interviews te geven, niet omdat ze *Sport/Voetbalmagazine* niet vertrouwden, maar omdat ze er zeker van waren dat een van hun quotes verkeerd weergegeven zou worden op bepaalde sites. En helaas is dat wat de mensen het meest lezen, het komt de geloofwaardigheid van de media niet ten goede.’

‘Dat gezegd zijnde, ben ik ervan overtuigd dat er nog heel veel goeie journalisten zijn die oprecht geïnteresseerd zijn in verhalen die ze zo objectief mogelijk vertellen met een kritische blik. Daar heb ik echt vertrouwen in.’

De eerste weken van 2024 stonden in het teken van champagne drinken en ... blazen. Eerst waren er de vijf kaarsjes op de verjaardags-taart van En-gaje, acroniem van *Ensemble, Groupe d'Aide aux Journalistes Exilés*. Dat is een vereniging die zich ontfermt over mediawerkers die gevlucht zijn naar België omdat ze in hun eigen land niet meer in veiligheid kunnen leven door hun beroep. De VVJ is een van de oprichtende leden van En-gaje.

Die taart verviel echter in het niets bij die van de zeventig jaar van Roularta Media Group. In 1954 richtte **Willy De Nolf**, de vader van 'meneer **Rik**', Roularta nv op. Op 11 januari van dit jaar gaf Roularta zelfs een heus verjaardagsfeest in de Carré in Willebroek, met **Regi** als deejay. Tiens, zouden de freelancers ook uitgenodigd geweest zijn?

Het feest eindigde met een kater voor **Niels Famaey**, uitgever van de news- en businessmerken. In september 2021 werd hij binnengehaald als de opvolger van **Jos Grobben**, die toen met pensioen ging. Na slechts tweeënhalf jaar moet Famaey nu het bedrijf al verlaten. Zijn taken worden overgenomen door **Karen Hellemans. An Bogaerts**, hoofdredacteur van *Trends Style*, verliet Roularta en werd begin februari voorgesteld als hoofdredacteur van *Sabato*, de weekendbijlage van *De Tijd*.

Bij DPG Media blijven er koppen rollen, met name op de al uitgedunde sportredactie van HLN. Zo werd onder meer de samenwerking met ex-toptennisser **Filip Dewulf**, die het tennis opvolgde, stopgezet na meer dan twintig jaar. Het is een verontrustende tendens: er is geen plaats meer voor specialisten op sportredacties. De reden: artikels over tennis, basketbal, volleybal ... leveren te

ONDER EMBARGO

Regi

Patrick Van Gompel

weinig clicks op. Over het toegenomen digitale cijferfetisjisme lees je meer op pagina 24.

'Nou en', zou **Patrick Van Gompel** zeggen. De oud-VTM-journalist, die afkomstig is uit Weelde in de Noorderkempen, schreef een boek met die titel over de Nederlanders en hun cultuur. Van Gompel ging in februari 2022 met pensioen, maar zit ondertussen niet stil: hij werkt aan een toneelstuk over euthanasie,

houdt lezingen over de media en over Nederland, en geeft camera-training aan bestuurders. Daarnaast bracht hij ook een bier op de markt: Tripel 888.

De resultaten van een enquête van Reuters met voorspellingen voor de journalistiek in 2024 worden ook best gelezen met een stevige tripel binnen handbereik. Het internationale persagentschap bevroeg medialeiders in 56 landen over de

Filip Dewulf

hele wereld, van de Verenigde Staten over Nigeria tot Australië. Ze voorspellen een zeer uitdagend jaar voor de journalistiek. Met als grootste challenge: AI. Zeventig procent van de bevroegden denkt dat AI en generatieve AI het vertrouwen in het nieuws zal doen dalen - ja, neem maar een slok. De strijd tegen desinformatie is daarom prioriteit nummer 1. Slechts 47 procent van de medialeiders heeft vertrouwen in de vooruitzichten voor de media. Ze maken zich vooral zorgen over de stijgende kosten, de dalende advertentie-inkomsten, een stremming van de abonnementsgroei en de toenemende juridische en fysieke intimidatie. Is uw glas al halfleeg of nog halfvol? De verkiezingen in meer dan veertig landen zullen, aldus het rapport van Reuters, de interesse in de media wel een boost geven. Schol!

Uitdagende tijden worden het ook bij *Sports Illustrated* en de *LA Times*. Bij beide Amerikaanse media kregen begin dit jaar honderden medewer-

kers te horen dat ze niet meer op kantoor verwacht worden. En in 2023 verloren al 2500 journalisten hun job in de Verenigde Staten. *To Make America Critical Again* wordt een uitdaging in 2024.

Net als Patrick Van Gompel halen we bij de VVJ de mosterd wel eens in Nederland. Naar het voorbeeld van haar Nederlandse zusterorganisatie NVJ wil de VVJ immers een collectieve boekhoudservice aanbieden, waar VVJ-leden (eenmanszaken, zowel hoofd- als bijberoepers) vrijwillig en tegen goede voorwaarden (pakketprijs) kunnen op intekenen. Ben jij tevreden van je boekhouder? Speel dan de gegevens door

naar info@journalist.be.
Boekhouders mogen ook rechtstreeks contact opnemen met **Charlotte Michils** (algemeen secretaris van de VVJ, charlotte.michils@journalist.be).

Onze collega's van de JAM (Journalisten Auteursmaatschappij) zijn op zoek naar een Franstalige of Nederlandstalige administratief medewerker (m/v). Meer info: jam.be/vacature

De volgende algemene vergadering van de VVJ en de AVBB gaat door op zaterdag 23 maart in de Zennestraat 21 in Brussel.

Een icoon van het vak is niet meer: **Filip Voets** overleed op 31 januari op 74-jarige leeftijd aan de gevolgen van kanker. Aangezien hij in de jaren 80 aan de basis lag van de aandacht voor de gerechtelijke journalistiek op de toenmalige BRT, wordt hij omschreven als 'de vader van de gerechtsjournalistiek' in Vlaanderen. De verslaggeving van Voets, van opleiding jurist, was altijd neutraal, rustig en sereen. Zijn karakteristieke stem was vaak te horen in het radionieuws en hij was regelmatig te gast in het journaal en in duidingsprogramma's zoals *Panorama*. Begin jaren 90 verliet hij het dagelijkse nieuws om programma's te maken over de multiculturele samenleving en mensen in het zuiden, onder meer

Couleur locale en *NV de wereld*. Na zijn carrière bij de openbare omroep werd hij onder meer ook ombudsman van de Raad voor de Journalistiek en in 2002 ook de eerste secretaris-generaal van die Raad. De laatste jaren maakte hij zich zorgen om de journalistiek. 'Iedereen post informatie naar iedereen in de hele wereld, alles heeft dezelfde status, er is geen kwaliteitstoets. De kans op foute informatie en fake nieuws is groter dan ooit. Het is een moeilijke tijd voor journalisten om zich te onderscheiden van al die anderen', zei hij in een recent interview. De VVJ wenst zijn familie veel sterkte.

AI-TOOLS VOOR RESEARCH-JOURNALISTIEK & FACTCHECKING

i.s.m. Kenniscentrum
Data & Maatschappij

WORKSHOP

7 MAART 2024
10u-13u

Huis van de Journalist
Zennestraat 21, Brussel

Gratis, iedereen
welkom.
Vooraf inschrijven via
journalist.be

Generatieve AI zal de informatiechaos in de samenleving nog doen toenemen. Meer desinformatie, meer fake news. Het goede nieuws: dankzij AI krijgen we tools om daar beter mee om te gaan en halen we die fake documenten en beelden er toch uit. Drie journalisten met grote expertise ter zake komen op deze workshop hun kennis en ervaring delen. We reserveren tijd voor debat. Dat kan ook nog bij het hapje en het drankje die na de workshop worden aangeboden.

- » **Amra Dorjbayar** was ruim vijf jaar actief als journalist/factchecker bij VRT. Vandaag is hij co-founder & CEO @Wobby, datajournalist, prompt engineer, open data advocate en datajournalism trainer.
- » **Luc Van Bakel** zit intussen twee decennia in de stiel en werkte voor de (toen nog) VUM en Het Laatste Nieuws. Sinds 2008 is hij eindredacteur bij de VRT, waar hij vandaag check@vrtnews en Uur van de waarheid@radiol coördineert.
- » **Simon Van Dorpe** volgt bij *Follow the Money* hoe grote multinationals - van Amerikaanse techgiganten tot Europese lobbykampioenen - de Europese interne markt naar hun hand trachten te zetten. Hij werkte eerder voor *Politico*, *Belga* en *Trends*.

EEN NIEUW JASJE VOOR **JOURNALIST.BE**

**SURF NAAR JOURNALIST.BE EN ONTDEK
DE VERNIEUWDE SITE VAN DE VVJ!**

STRAKKER
MODERNER
OVERZICHTELIJKER
DUIDELIJKER
ELEGANTER

WAT VIND JE OP JOURNALIST.BE?

nieuws over het vak / praktische info over de perskaart en het VVJ-lidmaatschap /
een journalistendatabank / een vacaturedatabank / VVJ Academy / en nog veel meer!

Volg de VVJ op X (@vvjournalisten) en LinkedIn.